

K17871
R 1

ბოგლიძე, ვ. ვასვარიანი

ვამოხუნდა
მოქალაქეთა

100

კომპილაცია

თბილისი
1958

749.1
8609

პ. გოგლიძე, ჰ. კახვარიანი

გამოჩენილ მოჭადრაკეთა
100
კომბინაცია

ს ე რ ი ა
VII

1881
5

ავტორები—ვიქტორ არსენის ძე გოგლიძე

ჰენრიხ მოსეს ძე კახარაიანი

იბეჭდება ფიზკულტურისა და სპორტის სექციის ბიუროს
დადგენილებით.

სექციის ბიუროს თავმჯდომარე—სპორტის დამსახურებული
ოსტატი გ. ჩიკვაძე

რედაქტორი—ოსტატობის კანდიდატი

ა. ბლაგოძე

გადაეცა წარმოებას 17/IX-58 წ; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 13/XII-58 წ;
ქაღალდის ზომა 60 X 84; ანაწყოების ზომა 6 X 9,5; სასტამბო ფორმათა
რაოდენობა 2,75; ტირაჟი 12.300; შვკ. № 1731, უე C7445
ფასი 1 მან.

სტამბა „ლენინსკოე ზნამია“, თბილისი, ძნელაძის ქ. № 21.

ჭადრაკი უძველესი თამაშია. მის სამშობლოდ ინდოეთი ითვლება. ინდოეთიდან ჭადრაკი გავრცელდა მეზობელ ქვეყნებში: ჩინეთში, შუა აზიაში, ინდოეთის ოკეანის კუნძულებზე. VI საუკუნეში ჭადრაკის თამაში პოპულარული ხდება ირანშიც, საიდანაც გადადის არაბეთში, ბიზანტიაში, საქართველოში, სომხეთსა და სხვა ქვეყნებში. ბიზანტიაში ჭადრაკის დიდ პოპულარობას ადასტურებს ცნობილი ისტორიკოსი ანა კომნენი თავის „ალექსიადაში“. აითვისეს რა ჭადრაკი ირანელებისაგან, არაბებმა იგი სწრაფად გავრცელეს თავიანთ მიერ დაპყრობილ უზარმაზარ ტერიტორიაზე. ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ ჭადრაკი თავიდანვე საზოგადოების მაღალ წრეებში ვრცელდებოდა. მუსლიმან რაინდს იარაღის ფლობასთან, სიჩაუქესა და პოეზიის ცოდნასთან ერთად ჭადრაკის თამაშიც უნდა სცოდნოდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი არ ითვლებოდა სრულყოფილ მეომრად. არაბების მიერ შემუშავებულმა თამაშის წესებმა გვიანდელ შუა საუკუნეებამდე იარსებეს. ამ დროს დაფა ასიანი ან ასორმოცდაოთხუჯრიანი იყო; ფიგურათა რაოდენობა მეტი იყო, ვიდრე თანამედროვე ჭადრაკში. არაბებმა შექმნეს მდიდარი საჭადრაკო ლიტერატურა, რომლის ერთგვარმა ნაწილმა ჩვენამდე მოაღწია.

ევროპაში ჭადრაკის გავრცელების საქმეში დიდი როლი შეასრულა არაბთა მიერ დაპყრობილმა ესპანეთმა. ძალიან საინტერესოა 1283 წელს კასტილიის მეფის ალფონს ბრძენის ბრძანებით დაწერილი ხელნაწერი, სადაც ლაპარაკია ჭადრაკის დიდი კულტურული მნიშვნელობის შესახებ. თამაში სწრაფად გავრცელდა ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში, მაგრამ მას ძლიერ სდევნიდა სამღვდელოება. ჭადრაკის შესახებ რამდენიმე საინტერესო წიგნიც გამოიცა, რომელთა შორის უნდა აღინიშნოს ესპანელი ლუსენის (გამოიცა სალამანკაში 1497 წელს), პორტუგალიელი დამიანოს (გამოიცა 1512 წელს) და ესპანელი რუი ლოპესის (გამოიცა 1561 წელს) კრებულები.

განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა იტალიელი გრეკოს წიგნს, რომელიც გამოიცა 1651 წელს და ითარგმნა თითქმის ყველა ევროპულ ენაზე. ჯოაკინო გრეკოს ნაშრომი საუკუნეთა გან-

მავლობაში ითვლებოდა ჭადრაკის თამაშის საუკეთესო სახელმძღვანელოდ. XVIII საუკუნის მეორე ნახევარში ფრანგმა ანდრე დანიკან ფილიდორმა, რომელიც ამავე დროს გამოჩენილი კომპოზიტორიც იყო, შესანიშნავი წიგნი გამოაქვეყნა; ამ წიგნმა მთელი ეპოქა შექმნა. ფილადორი ამტკიცებდა, რომ საჭადრაკო პარტიის სული და გული პაიკია. 1808 წელს გამოცემულ თავის წიგნში საწინააღმდეგოს ამტკიცებდა ჭადრაკის ინგლისელი თეორეტიკოსი სარატი, რომელსაც თვალსაჩინო გავლენა ჰქონდა თანამედროვე ოსტატებზე. ეს ოსტატები ნაკლებ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ პაიკებს, არჩევდნენ მოწინააღმდეგეზე პირდაპირი იერიშები მსუბუქი ფიგურებით მიეტანათ. ამ დროის საუკეთესო ოსტატები იყვნენ ფრანგი ლაბურდონე, ინგლისელი მაკდონელი, გერმანელი ანდერსენი.

1851 წელს ლონდონში გაიმართა პირველი საერთაშორისო ტურნირი, რომელშიც მონაწილეობის მისაღებად მიიწვიეს 16 ქვეყნის მოჭადრაკენი. ოფიციალური მიწვევა მიიღეს რუსეთის უძლიერესმა ოსტატებმა: ა. პეტროვმა, კ. იანიშმა და ი. შუმოვმა, მაგრამ ვერ მოახერხეს ტურნირში მონაწილეობის მიღება. მწვავე ბრძოლის შემდეგ პირველი ადგილი დაიკავა ადოლფ ანდერსენმა, რომელიც ამ დროიდან მსოფლიოს უძლიერეს მოჭადრაკედ ითვლებოდა, თუმცა მას არასოდეს უტარებია მსოფლიო ჩემპიონის წოდება. ოფიციალური შეჯიბრებები მსოფლიო პირველობაზე უფრო მოგვიანებით დაიწყო. ანდერსენი საჭადრაკო რომანტიზმის წარმომადგენელი იყო. იგი ბრწყინვალედ ახორციელებდა პირდაპირ იერიშებს მეფეზე. დიდების ზენიტზე მყოფი ანდერსენი მატჩში შეხვდა ახალგაზრდა ამერაკელ მოჭადრაკე პოლ მორფის, რომელმაც აქამდე რიგრიგობით დაამარცხა ფრანგი და ინგლისელი ოსტატები. მთელი შეჯიბრების მანძილზე აშკარა იყო მორფის უპირატესობა—მან თავისი საშიში მეტოქე დიდი ანგარიშით (8:3) დაამარცხა. მორფი ამ დროს ოცი წლის იყო. ორი წლის შემდეგ (1869 წ.) იგი ჭადრაკს სამუდამოდ ჩამოსცილდა. მატჩში დამარცხებული ანდერსენი მეტად მალალ შეფასებას აძლევდა თავისი მოწინააღმდეგის შემოქმედებას. „მორფისთან მოთამაშემ უნდა დაკარგოს იმის იმედი, რომ დაიჭიროს იგი ყველაზე შენიღბულ ხაფანგში, ამასთან უნდა იცოდეს, რომ მორფი საჭადრაკო დაფაზე ყველაფერს გარკვეულად ხედავს, რომ მის მხრიდან შეცდომით სვლაზე ლაპარაკიც ზედმეტია“.

მას შემდეგ, რაც მორფი ჭადრაკს ჩამოსცილდა, ანდერსენმა

შედლო უახლოესი მეტოქეების დამარცხება და კვლავ დაიბრუნა მსოფლიოში უძლიერესის სახელი. 1866 წელს პრადის მკვიდრმა ვილჰელმ სტეინიცმა ინგლისში ყოფნისას შეძლო ანდერსენის და მარცხება (8:6), რის შემდეგაც ცნობილ იქნა უძლიერეს მოჭადრაკედ მსოფლიოში. თავისი რეპუტაცია სტეინიცმა დაამტკიცა არა ერთი მატჩის მოგებით მსოფლიოს უძლიერეს მოჭადრაკეებთან. ოცი წლის შემდეგ სტეინიცი პირველ ოფიციალურ მატჩში მსოფლიო პირველობაზე შეხვდა ინგლისში მცხოვრებ გამოჩენილ გერმანელ ოსტატს ცუკერტორტს. მწვავე შერჯინება დამთავრდა სტეინიციის დამაჯერებელი გამარჯვებით. ამგვარად, ვილჰელმ სტეინიცი მსოფლიოს პირველ ჩემპიონად იქნა აღიარებული. სტეინიცმა დიდი როლი შეასრულა საჭადრაკო თეორიის შესწავლისა და განვითარების საქმეში. მან ჩამოაყალიბა თავისი საკუთარი მოძღვრება და გამოთქვა იმ დროისათვის მოწინავე აზრები, რომ კომბინაციურ გეგმას უნდა ჰქონდეს პოზიციური ბაზისი, წინააღმდეგ შემთხვევაში მან კრაზი უნდა განიცადოს.

მაგრამ ამ სწორ დებულებასთან ერთად სტეინიცს, რომელიც ხშირად ნაკლებად ითვალისწინებდა პოზიციის კონკრეტულობას, ჰქონდა არასწორი, დოგმატური დებულებებიც, რომელთაც მალე მძლავრი კრიტიკოსიც გამოუჩნდა გენიალური რუსი მოჭადრაკის მ. ჩიგორინის სახით. ჩიგორინმა (1850—1908) საერთაშორისო სარბიელზე მრავალი მნიშვნელოვანი წარმატება მოიპოვა, რის შემდეგ დღის წესრიგში დადგა მისი შეხვედრა მსოფლიო ჩემპიონთან. 1889 წ. ჰავანის საჭადრაკო კლუბის მიწვევით ჩიგორინი ახალ ოფიციალურ მატჩში შეხვდა სტეინიცს. იქ, სადაც თამაში ღია ხასიათს ატარებდა, ჩიგორინმა გამომამეტადნა გარკვეული უპირატესობა. მაგრამ ჩიგორინი ცუდად შეეგუა ჰავანის ჰავას და თავს შეუძლოდ გრძნობდა. საბოლოოდ მსოფლიო ჩემპიონმა, მოიგო რა მატჩი ანგარიშით 10, 5:6, 5 შეინარჩუნა თავისი საპატიო წოდება. ჩიგორინმა შეძლო მიეღწია მატჩ-რევანშისათვის, სადაც ბრძოლა ბევრად უფრო დაძაბულად მიმდინარეობდა. მატჩის პირველი ნახევარი მოიგო ჩიგორინმა, მაგრამ შემდეგ მან წააგო მოსაგებ მდგომარეობამდე მიყვანილი გადამწყვეტი პარტია და მსოფლიო ჩემპიონმა კვლავ შეძლო თავის წოდების შენარჩუნება.

1894 წელს სრულიად ახალგაზრდა გერმანელმა ოსტატმა ემანუელ ლასკერმა, რომელსაც არავინ თვლიდა მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტად, დიდი ანგარიშით დაამარცხა უკვე ხანში შესული

სტიენიცი. ორი წლის შემდეგ მეტოქენი კვლავ შეხვდნენ ერთმანეთს. ამჯერად სტიენიცმა ვერავითარი წინააღმდეგობა ვეღარ გაუწია ახალგაზრდა მსოფლიო ჩემპიონს და დამარცხდა გამანადგურებელი ანგარიშით $+2 - 10 = 5$. ლასკერი იყო იდეალური მებრძოლი მოჭადრაკე, არაჩვეულებრივი ნებისყოფის ადამიანი. ბურჟუაზიული საჭადრაკო ისტორიოგრაფია მას სტიენიცის მოწაფედ თვლის, სინამდვილეში კი მან ბევრი რამ გადაიღო ჩიგორინისაგან. მიუხედავად იმისა, რომ ლასკერი მრავალი წლის განმავლობაში იყო მსოფლიო ჩემპიონი და ბევრი მოჭადრაკე ცდილობდა მიებაძა მისი თამაშის სტილისათვის, ვერავინ ვერ ჩაწვდა ლასკერის მანერების სიღრმეს; მისი თავისებური მანერა დიდხანს გაკვირვებას იწვევდა, მაგრამ გამოუცნობი რჩებოდა. ლასკერი განიხილავდა ჭადრაკს, როგორც „ხასიათთა ბრძოლას“ და მეტოქეს ისეთ სქემებს ახვევდა თავს, რომლებიც მას უსიამოვნებას აყენებდა. ლასკერს არ შეუქმნია საჭადრაკო სკოლა, იგი მიეკუთვნება ინდივიდუალური სტილის მოჭადრაკეთა ჯგუფს. ლასკერი იყო მათემატიკის პროფესორი ბერლინის უნივერსიტეტში, მას ფილოსოფიის დოქტორის სამეცნიერო ხარისხიც ჰქონდა.

1911 წელს მსოფლიოს საუკეთესო დიდოსტატების ტურნირზე სან-სებასტიანოში ყველასათვის მოულოდნელად გაიმარჯვა ახალგაზრდა ოსტატმა ხოზე რაულ კაპაბლანკამ. საინტერესოა აღინიშნოს, რომ კაპაბლანკა ტურნირზე გამონაკლისის სახით იქნა დაშვებული, ახლა კი მსოფლიო ჩემპიონის მეტოქე გახდა. მაგრამ ლასკერის მატჩი ახალ გამოჩენილ დიდოსტატთან მაშინვე არ შემდგარა. ლასკერმა დამარცხა ყველა თავისი მეტოქე, ხოლო კაპაბლანკას შეხვდა მხოლოდ პირველი მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ. ორთაბრძოლა შედგა ქ. ჰავანაში 1921 წელს. იგი 24 პარტიისაგან უნდა შემდგარიყო, მაგრამ მას შემდეგ, რაც კაპაბლანკამ მოიგო ოთხი შეხვედრა და ათი ყანიით დაამთავრა, ლასკერმა დათმო მატჩი... მსოფლიო ჩემპიონი გახდა კაპაბლანკა.

კაპაბლანკა უაღრესად ნიჭიერი მოჭადრაკე იყო. მას შეეძლო ელვისებურად შეეფასებინა ყველაზე უფრო რთული და დახლართული პოზიციაც კი. კაპაბლანკას ბრწყინვალე ტექნიკა ჰქონდა, ამასთან იგი ორიგინალური, გაბედული კომბინაციების ოსტატიც იყო მაგრამ თანდათანობით კაპაბლანკას სტილმა უარყოფითი ევოლუცია განიცადა. უკვე 1922 წ. ლონდონის საერთაშორისო ტურნირში, სადაც მან პირველი ადგილი დაიკავა, კაპაბლანკა არა

იმდენად ცდილობს მოიგოს პარტია, არამედ მისი მთავარი საზრუნავია არ დამარცხდეს. ამასთან კაპაბლანკამ დაიწყო პარტიის ტექნიკური ნაწილის გადაფასება. მისი პარტიებიდან თანდათან ქრება მომხიბლავი კომბინაციები, შეიძინევა ჩემპიონის სურვილი აღრე გაამარტივოს. პოზიცია და თამაში დაბლოებაში გადაიყვანოს. ამასთან კაპაბლანკა ხდება „ჭადრაკის საყაიმო სიკვდილის“ უაღრესად არასწორი თეორიის მომხრე. ის ფაქტი, რომ თვით მსოფლიო ჩემპიონი ჭადრაკის გაუფასურებისა და სიკვდილის ყალბ თეორიას იზიარებდა, უაღრესად უარყოფით გავლენას ახდენდა საჭადრაკომოძრაობის განვითარებაზე.

ასეთ პირობებში უაღრესად პროგრესული მნიშვნელობა ჰქონდა კომბინაციების ჯადოქარის, გენიალური რუსი მოჭადრაკის ალექსანდრე ალიოხინის საჭადრაკო მოღვაწეობას. ალიოხინს სწამდა ჭადრაკის ბრწყინვალე მომავალი, იგი კაპაბლანკასაგან განსხვავებით ბევრს თამაშობდა, იკვლევდა საჭადრაკო თეორიას, ყოველფელოგმატურის მოსისხლე მტერი იყო. დიდი პრინციპული მნიშვნელობა ჰქონდა ამ ორი ბრწყინვალე მოჭადრაკის მატჩს მსოფლიო პირველობაზე ბუენოს-აირესში, 1927 წ. ეს მატჩი დამსახურებულად მოიგო ალიოხინმა. იგი შემდეგაც მთელი თავისი სიცოცხლის მანძილზე აღწევდა ბრწყინვალე წარმატებებს როგორც საერთაშორისო ტურნირებში, ისე თავის ძირითად მეტოქეებთან ორთაბრძოლაშიც. 1929 და 1934 წლებში ალიოხინმა დიდი უპირატესობით მოუგო ორი მატჩი ბოგოლიუბოვს. 1935 წ. ალიოხინმა მოულოდნელად წააგო მატჩი მსოფლიო პირველობაზე ჰოლანდიელ დიდოსტატ მაქს ეივსთან, მაგრამ 1937 წ., მატჩ-რევანშის ბრწყინვალედ მოგების შემდეგ, დაიბრუნა დაკარგული წოდება. მსოფლიო ჩემპიონობა ალიოხინმა სიკვდილამდე შეინარჩუნა. გარდაიცვალა იგი 1946 წ.

სამოქალაქო ომის დამთავრების შემდეგ იწყება ჭადრაკის დიდი აღმავლობა საბჭოთა კავშირში. 1920 წელს ჩატარებულ იქნა პირველი, სრულიად რუსეთის საჭადრაკო ოლიმპიადა — საკავშირო ჩემპიონატი. საბჭოთა კავშირის პირველ საჭადრაკო ჩემპიონატში გაიმარჯვა ალიოხინმა, მეორე ადგილი დაიკავა რომანოვსკიმ. საბჭოთა მოჭადრაკეებმა შესამჩნევად აიმაღლეს თამაშის კლასი მორიგ ჩემპიონატებში, რომლებიც 1923, 1924 და 1925 წლებში ჩატარდა. ჭადრაკი საბჭოთა კავშირში საყოველთაო სახალხო თამაშად იქცა.

1925 წ. საბჭოთა მოჭადრაკეებმა პირველად დაამტკიცეს, რომ

შეუძლიათ მეტოქეობა გაუწიონ დასავლეთ ევროპის განთქმულ დიდოსტატებს. მოსკოვის პირველ საერთაშორისო საჭადრაკო ტურნირში საბჭოთა ოსტატების გარდა მონაწილეობდნენ მსოფლიოს ჩემპიონი კაპაბლანკა, მსოფლიოს ექსჩემპიონი ლასკერი, დიდოსტატები რეტი, რუბინშტეინი, გრიუნფელდი, მარშალი, ტარტაკოვერი, შპილმანი, ოსტატები ეიტსი, ტორე, ზემიში. ამ ტურნირში კაპაბლანკამ ორი დამარცხება განიცადა—საბჭოთა ოსტატებთან ილინ-ჟენევსკისთან და ვერლინსკისთან, რამაც სენსაცია გამოიწვია მთელ მსოფლიოში.

საბჭოთა კავშირის მორიგ ჩემპიონატებში (1927, 1929, 1931 წ.წ.) დაწინაურდა ახალგაზრდა საბჭოთა ოსტატების მთელი პლეადა. 1927 წელს საკავშირო ჩემპიონატში პირველად ითამაშა თექვსმეტი წლის მიხეილ ბოტვინიკმა. ჭადრაკი მეტად მასობრივი თამაში გახდა. თუ მეფის რუსეთში 86 წ ორგანიზებული მოჭადრაკე იყო, დღეს საბჭოთა კავშირში მილიონ-ნახევარი ორგანიზებული მოჭადრაკეა.

ოცდაათიანი წლებისათვის საბჭოთა მოჭადრაკეებმა უკვე მიღწიეს მაღალ საერთაშორისო კლასს. მათი ჩემპიონი ბოტვინიკი ამ პერიოდისათვის უკვე აღარ ჩამოუვარდებოდა დასავლეთ ევროპის ჭადრაკის კორიფებს. ეს დაამტკიცა მისმა მატჩმაც მსოფლიო ჩემპიონობის ერთ-ერთ პრეტენდენტთან ჩეხოსლოვაკიელ დიდოსტატ ფლორთან. მოსკოვის მეორე საერთაშორისო ტურნირში ბოტვინიკმა პირველი და მეორე ადგილები გაიყო ფლორთან, გაასწრო ლასკერსა და კაპაბლანკას. მოსკოვის მესამე საერთაშორისო ტურნირში მან მეორე ადგილი დაიკავა კაპაბლანკას შემდეგ, ხოლო 1936 წელს ნოტინჰემში ბოტვინიკმა პირველი და მეორე ადგილები გაინაწილა კაპაბლანკასთან.

ნოტინჰემის საჭადრაკო ტურნირში ბოტვინიკის გამარჯვებასთან დაკავშირებით „ბრადეა“ წერდა:

„ჭადრაკი ჩვენში დიდი ხანია გახდა მასების კულტურული აღზრდის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი. ჩვენ ვაფასებთ ჭადრაკს, ამ „ბრძოლ“ თამაშს, რომელიც მეცნიერებისა და ხელოვნების საზღვარზე დგას, რადგანაც მასში მხატვრული შემოქმედების უმდიდრესი ელემენტებია. ჭადრაკი ადამიანს უვითარებს მეთოდურობასა და თანმიმდევრულობას, გასაქანს აძლევს ანალიტიკურ ნიჭს, შემოქმედებით ფანტაზიას, მაგრამ უპირველეს ყოვლისა ჭადრაკი ბრძოლაა, დაძაბული ბრძოლა, სადაც გამარჯვებისათვის სა-

ჭირადი დიდი შეუპოვრობა, გაბედულება, რკინისებური ნებისყოფა. ჩვენი დიდი მასწავლებლები კ. მარქსი და ვ. ი. ლენინი დასვენების საათებში გატაცებით თამაშობდნენ ჭადრაკს...“

ბოტვინიკთან ერთად ბრწყინვალე წარმატებებს აღწევენ სხვა საბჭოთა მოჭადრაკეებიც: სმისლოვი, კოტოვი, ბოლესლავსკი, ბონდარევსკი, რაგოზინი და სხვები. ამგვარად, საბჭოთა საჭადრაკო სკოლა, როგორც ყველაზე პროგრესული მსოფლიოში, ჩამოყალიბდა ჯერ კიდევ ომამდე, ხოლო შემდეგ მან დაამტკიცა თავისი აბსოლუტური უპირატესობა დასავლეთ ევროპისა და ამერიკის საჭადრაკო მიმდინარეობებთან შედარებით.

1946 წ. ჰოლანდიის ქ. გრონინგენში ჩატარდა ომის შემდგომ პირველი დიდი საერთაშორისო საჭადრაკო ტურნირი. მან საბჭოთა მოჭადრაკეებს ახალი გამარჯვება მოუტანა. პირველი ადგილი დაიკავა ბოტვინიკმა, რომელმაც გაასწრო მსოფლიო ექსჩემპიონ ეივეს (ჰოლანდია). მესამე ადგილი დაიკავა ახალგაზრდა დიდოსტატმა ვ. სმისლოვმა, რომელიც ამ დროიდან მიჩნეულ იქნა ერთ-ერთ უძლიერეს მოჭადრაკედ მსოფლიოში. საბჭოთა კავშირის გუნდმა დიდი ანგარიშით (ორჯერ) დაამარცხა ამერიკის შეერთებული შტატების და ინგლისის მოჭადრაკეთა ნაკრები გუნდები.

მსოფლიო ჩემპიონ ალიოხინის გარდაცვალების გამო საერთაშორისო საჭადრაკო ფედერაციამ დაადგინა გაემართა უძლიერესი დიდოსტატების მატჩ-ტურნირი, რომელშიც გამარჯვებულს მიენიჭებოდა მსოფლიოს ჩემპიონის წოდება. ტურნირში მონაწილეობდნენ დიდოსტატები ბოტვინიკი, კერესი, სმისლოვი (სამივე საბჭოთა კავშირიდან), რეშევსკი (აშშ), ეივე (ჰოლანდია). ამ ტურნირში ბრწყინვალე გამარჯვება მოიპოვა ბოტვინიკმა, რომელიც მსოფლიოს პირველი საბჭოთა ჩემპიონი გახდა. მეორე ადგილი დაიკავა სმისლოვმა, მესამე და მეოთხე ადგილები გაიყვეს კერესმა და რეშევსკიმ. უკანასკნელი ადგილი დაიკავა ყოფილმა მსოფლიო ჩემპიონმა ეივემ.

ქალთა შორის მსოფლიო ჩემპიონობა 1950 წ. მოიპოვა საბჭოთა მოჭადრაკე ქალმა ლიუდმილა რუდენკომ. ორი წლის შემდეგ რუდენკო დამარცხდა მატჩში მეორე საბჭოთა მოჭადრაკე ელისაბედ ბიკოვასთან და დაუთმო მას მსოფლიო ჩემპიონობა. 1956 წ. მსოფლიო ჩემპიონი გახდა საბჭოთა მოჭადრაკე ოლდა რუბცოვა, ხოლო დღეისათვის ეს უმაღლესი წოდება ისევ ელისაბედ ბიკოვას აქვს.

საბჭოთა კავშირის მოქადრაკეთა ნაკრები გუნდი მსოფლიოს ოთხგზის ჩემპიონია. მას დღემდე მეტოქე არ ჰყავს ე. წ. „ერების ტურნირებში“. საბჭოთა კავშირის სტუდენტთა ნაკრები გუნდი ასევე მსოფლიოს ჩემპიონია.

მსოფლიოს ჩემპიონმა ბოტვინიკმა თავისი წოდება ორჯერ დაიცვა. ჯერ მან 1951 წელს ყაიმიტ დაამთავრა მატჩი საბჭოთა დიდოსტატ ბრონშტეინთან, ხოლო 1954 წელს კვლავ ფრედ—სმისლოვთან.

1957 წელს სმისლოვმა შეძლო ბოტვინიკის დამარცხება და მსოფლიო ჩემპიონიც გახდა, მაგრამ მხოლოდ ერთი წლით. 1958 წ. ბოტვინიკმა მოიგო მატჩ-რევანში და დაიბრუნა თავისი დაკარგული წოდება. მორიგი მატჩი მსოფლიო პირველობაზე გაიმართება 1960 წელს. ბოტვინიკს შეხვდება 1959 წელს პრეტენდენტების ტურნირში გამარჯვებული დიდოსტატი. მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტ რვა დიდოსტატს შორის ოთხი საბჭოთა მოქადრაკეა. ესენი არიან ვასილ სმისლოვი, პაულ კერესი, მიხეილ ტალი და ტიგრან პეტროსიანი. დანარჩენი პრეტენდენტები არიან გლიგორიჩი (იუგოსლავია), ოლაფსონი (ისლანდია), ფიშერი და ბენკო (აშშ).

ჭადრაკს მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს საქართველოში. შუა საუკუნეების ქართული მწერლობა მას მაღალ შეფასებას აძლევს. ტრადიციულ საჩუქარ „ვეფხისტყაოსანთან“ ერთად ახალგაზრდა ქალს მზითევში ჭადრაკსაც ატანდნენ. ჭადრაკის დიდი მოყვარულები იყვნენ ი. ჭავჭავაძე, ა. წერეთელი, ი. მაჩაბელი. ცნობილია ძლიერი ოსტატი ანდრია დადიანი, რომლის თამაში ხასიათდებოდა მდიდარი ფანტაზიით.

ჭადრაკი მასობრივი და ხალხური გახდა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს. განსაკუთრებული აღმავლობა ამ დარგში შეიმჩნევა 1925 წლიდან, როდესაც მოსკოვის საერთაშორისო ტურნირის გავლენით დიდად გაიზარდა ინტერესი ჭადრაკისადმი. თბილისის მუშათა კლუბებში იმართებოდა საჭადრაკო საღამოები, ტურნირები. 1926 წელს ჩატარდა პირველი მასობრივი ტურნირი, რომელშიც 600 მოყვარული მონაწილეობდა. 1927 წელს გაიხსნა თბილისის საჭადრაკო კლუბი, საფუძველი ჩაეყარა თბილისისა და საქართველოს პირველობების გათამაშებას.

საქართველოში აღიზარდნენ ახალგაზრდა მოქადრაკეები ე. გოკლიძის, ჰ. კასპარიანის, ა. ებრალიძის, ნ. სოროკინის, მ. შიშოვის, ა. ფირცხალავას, ა. ფალავანიშვილის, კ. ლამბარაშვილის, ს. კანკავას, ვ. სერედას სახით.

თბილისი გახდა საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი უმნიშვნელო-
ვანესი საჰაერაქო ცენტრი. აქ არა ერთხელ ჩატარდა ტურნირი
ოსტატთა მონაწილეობით, ხოლო 1937 წ. — X საკავშირო ჩემპი-
ონატიც.

სამამულო ომის შემდეგ საქართველოში დაწინაურდა ნიჭიერ
მოჭადრაკეთა მთელი პლეადა—ტ. პეტროსიანი, რომელიც მსოფ-
ლიოს ერთ-ერთი უძლიერესი დიდოსტატი გახდა, ა. ბლაგიძე, ბ.
გურგენიძე და სხვები. 1956 წელს ბუხუტი გურგენიძემ თბილისის
ნახევარფინალში გამარჯვებით პირველად მოიპოვა საკავშირო ჩემ-
პიონატის ფინალში მონაწილეობის უფლება. მომდევნო წლებში
ბ. გურგენიძე ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი უძლიერესი ახალგაზრდა
ოსტატი გახდა.

დიდ წარმატებებს მიაღწიეს ახალგაზრდა მოჭადრაკე ქალებმა
ელისო კაკაბაძემ, მანანა ტოგონიძემ და ნონა გაფრინდაშვილმა.
1954 წელს მანანა ტოგონიძე საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი გახდა
გოგონებს შორის. ახალგაზრდა მოჭადრაკეები სისტემატურად გა-
დიან საკავშირო ჩემპიონატების ფინალში.

ჭადრაკი ჩვენს რესპუბლიკაში მეტად პოპულარული თამაში
გახდა. ამდენად აუცილებელია საჭადრაკო ლიტერატურის გამოცე-
მაც. წინამდებარე კრებულში შეტანილია მსოფლიოს უძლიერესი
მოჭადრაკეების შესანიშნავი კომბინაციები. კრებულის მიზანია
შკიბხველთა ფართო წრეებს გააცნოს მსოფლიოს უძლიერეს მოჭა-
დრაკეთა შემოქმედება.

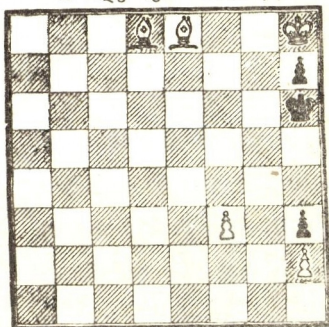

ადოლფ ანდერსენი

ადოლფ ანდერსენი (1819—1879) XIX საუკუნის მეორე ნახევრის ერთ-ერთი უძლიერესი მოჭადრაკე, ბრწყინვალე კომბინაციური სტილის ოსტატი. დაიბადა ბრესლაველში (დღეს ვროცლავი). მისი უმნიშვნელოვანესი მიღწევები: I ადგილი ლონდონის საერთაშორისო ტურნირში (1851 წ.), I ადგილი ბადენ-ბადენის საერთაშორისო ტურნირში (1870 წ.). მატჩები მოუგო უძლიერეს მოჭადრაკეებს: ჰარვიცს, ლევენტალს, დიუფერენს, გირშფელდს, კოლიშს, შინკვიცს, ცუკერტორტს. იგი მსოფლიოს არაოფიციალურ ჩემპიონად ითვლებოდა ამერიკელ მოჭადრაკე პაულ მორფისთან შეხვედრამდე (1859 წ.), რომელთანაც წააგო მატჩი.

ამოცანა
ა. ანდერსენი (1842 წ.)

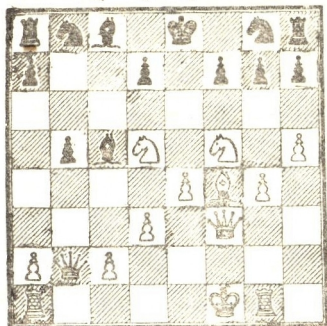
1

შამათი 4 სვლაში

ანდერსენი—კიზებრიცკი
ლონდონი, 1851 წ.

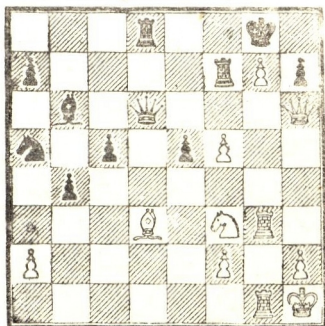
3

თეთრების სვლაა

ანდერსენი—ცუკერტორტი
ბარმენი, 1869 წ.

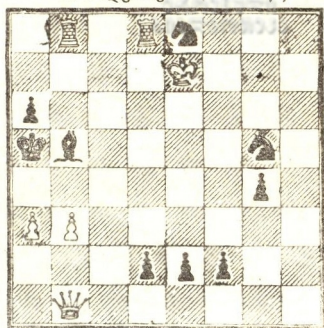
5

თეთრების სვლაა

ამოცანა
ა. ანდერსენი (1846 წ.)

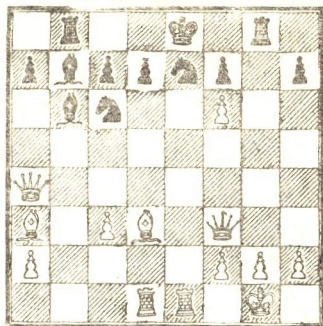
2

შამათი 5 სვლაში

ანდერსენი—დიუფერენი
ბერლინი, 1852 წ.

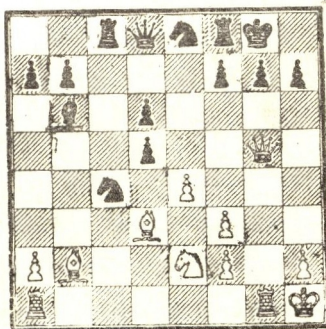
4

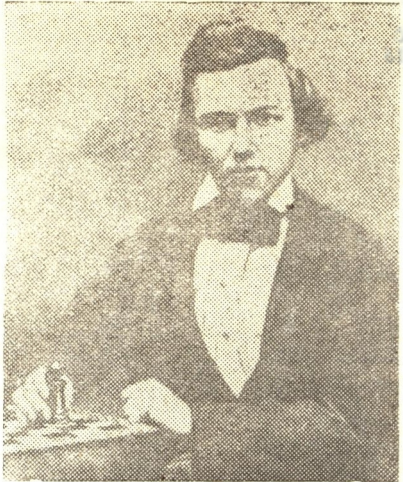
თეთრების სვლაა

ანდერსენი—ჰარვიცი

6

თეთრების სვლაა

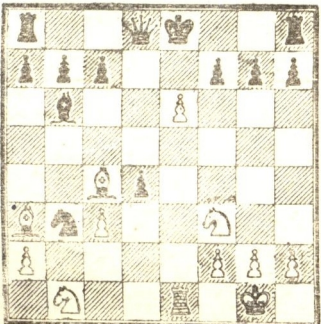

პ ა უ ლ მ ო რ ფ ი

პაულ მორფი (1837—1884) გენიალური ამერიკელი მოჭადრაკე. დაიბადა ახალ ორლეანში. ჭადრაკის თამაში ადრე ისწავლა და უკვე ჭაბუკობის ასაკში დაამარცხა საუკეთესო ადგილობრივი მოჭადრაკეები. 1857 წელს დაიკავა პირველი ადგილი პირველ ამერიკულ ტურნირში, რომელიც ნიუ-იორკში ჩატარდა, 1858 წელს გაემგზავრა ევროპაში, სადაც დაამარცხა ყველა წამყვანი მოჭადრაკე, რის შემდეგაც მსოფლიოს უძლიერეს მოჭადრაკედ იქნა აღიარებული.

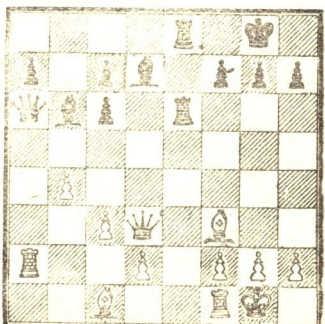
მორფის მთავარი დამსახურება იმაში მდგომარეობს, რომ მან საჭადრაკო სტრატეგიაში პირველმა შემოიტანა ფიგურების სწრაფი განვითარების პრინციპი.

მორფი—NN
ნიუ-იორკი, 1857 წ.

7

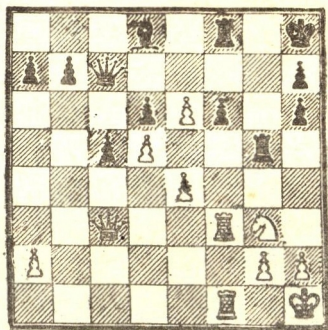
პაულსენი—მორფი
ნიუ-იორკი, 1857 წ.

8

მორფი—NN
ახალი ორლეანი, 1858 წ.

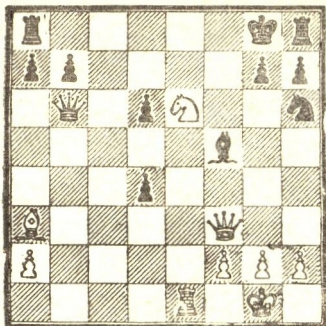
9

თეთრების სვლა

მორფი—ტომპსონი
ნიუ-იორკი, 1860 წ.

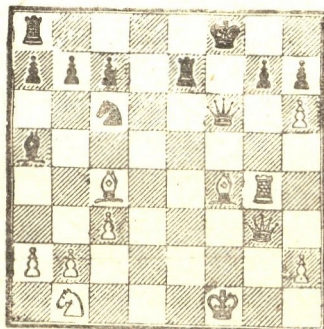
11

თეთრების სვლა

მორფი—ფულერი
(მორფი თამაშობს ფუტლად)

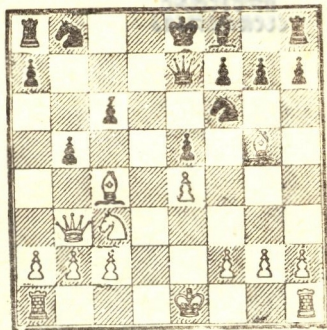
13

თეთრების სვლა

მორფი — კონსულტანტი
პარიზი, 1859 წ.

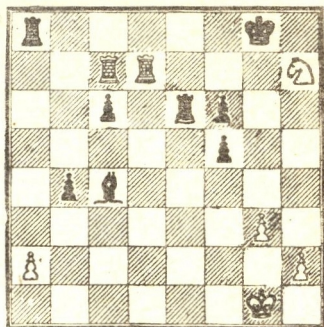
10

თეთრების სვლა

მორფი—მორიანი
1866 წ.

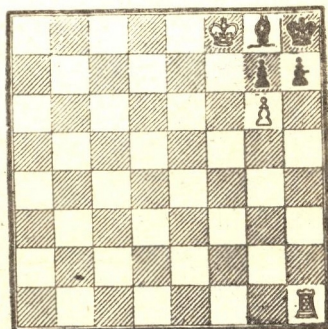
12

თეთრების სვლა

ამოცანა
პ. მორფი

14

შამათი ორ სვლაში

15

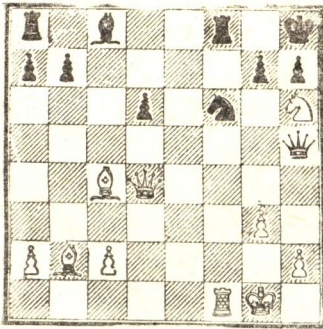

ვილჰელმ სტეინიცი

ვილჰელმ სტეინიცი (1836—1900) მსოფლიოს პირველი ოფიციალური ჩემპიონი. დაიბადა პრაღაში. წარმატებით ითამაშა მრავალ საერთაშორისო ტურნირსა და მატჩში. სტეინიცი დამაარსებელია ე. წ. „ახალი სკოლისა“, რომელმაც თავისი მეცნიერული მეთოდები იჭადაგა.

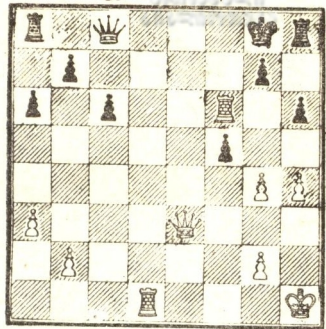
ღირსებებთან ერთად, სტეინიცი მოძღვრებაში ნაკლიც იყო, რაც ჭადრაკისადმი დოგმატურ მიდგომაში მდგომარეობდა. ემ. ლასკერთან მატჩში დაკარგა მსოფლიო ჩემპიონის წოდება.

სტეინიცი—N. N.
1861 წ.

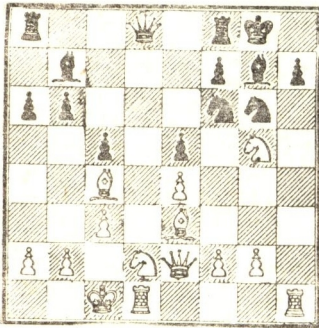
თეთრების სულა

სტეინიცი—N. N.
გენა, 1861 წ.

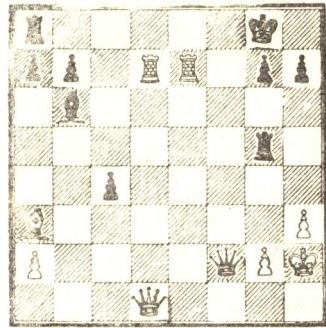
თეთრების სულა

სტეინიცი—მონზრედენი
ლონდონი, 1863 წ.

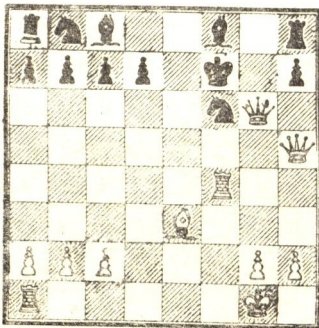
თეთრების სულა

სტეინიცი—N. N.
ლონდონი, 1864 წ.

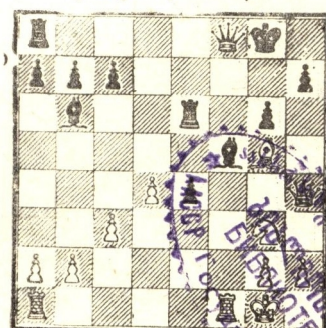
თეთრების სულა

სტეინიცი—ვან დერ მეულენი
ლონდონი, 1865 წ.

თეთრების სულა

სტეინიცი—დე ვერე
ლონდონი, 1866 წ.

თეთრების სულა

1781-I

1781-I

15

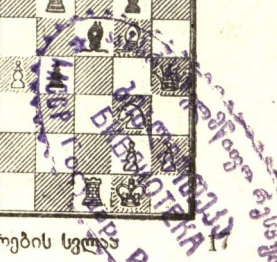
16

17

18

19

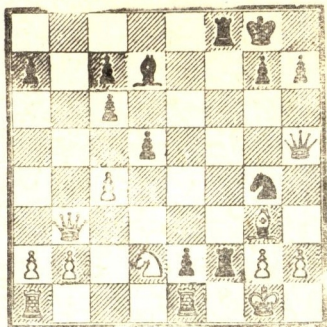
20

ჭვეტი—სტეინიცი
ლონდონი, 1866 წ.

სტეინიცი—ცუკერტორტი
1872 წ.

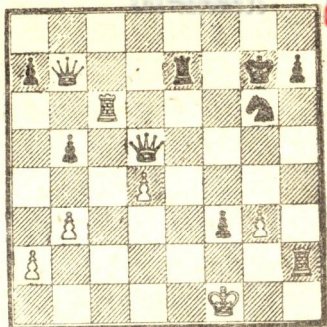
21

შავების სვლაა

სტეინიცი—ბარი
მონრეალი, 1893 წ.

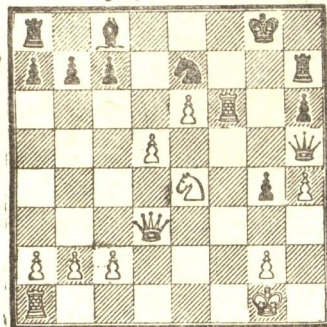
22

თეთრების სვლაა

სტეინიცი—ბარდღელბენი
ჰასტინგსი, 1895 წ.

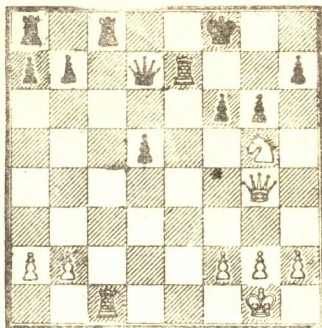
23

თეთრების სვლაა

სტეინიცი — N. N.
(სტეინიცი თამაშობს უეტლოდ)

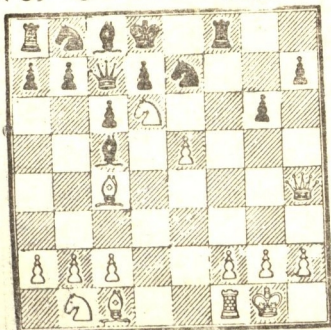
24

თეთრების სვლაა

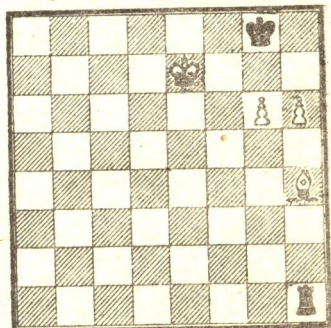
ეტიული
ვ. სტეინიცი (1862 წ.)

25

თეთრების სვლაა

26

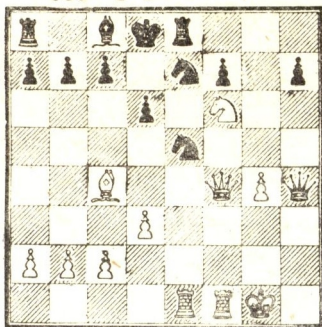
თეთრები იგებენ

მიხეილ ჩიგორინი

მიხეილ ჩიგორინი (1850—1908) განთქმული რუსი მოჭადრაკე, სამამულო საჭადრაკო სკოლის ფუძემდებელი. დაიბადა ვატჩინაში. დიდი წარმატებით მიიღო მონაწილეობა მრავალრიცხოვან საერთაშორისო ტურნირებში. მისი თამაში ხასიათდებოდა საოცარი სიღრმით, ბრწყინვალე შემოქმედებით, ფანტაზიით. კომბინაციის დარგში ჩიგორინს მეტოქე არ ჰყოლია. მან საჭადრაკო ხელოვნების განვითარებაში დიდი როლი შეასრულა. ორჯერ ითამაშა მატჩი მსოფლიო პირველობაზე ვ. სტეინიცთან, მაგრამ შეუპოვარი ბრძოლის შემდეგ მარცხი განიცადა.

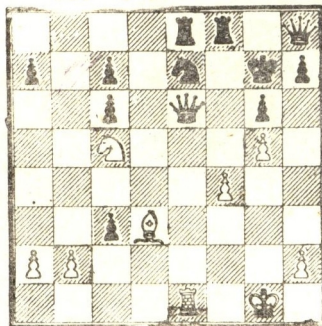
ჩიგორინი—დავიდოვი
პეტერბურგი, 1874 წ.

27

თეთრების სვლაა

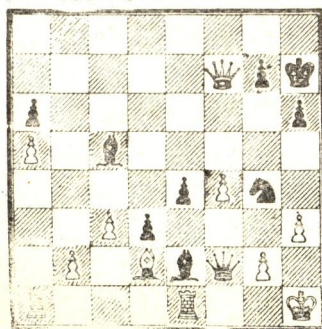
ჩიგორინი—შიფერსი
პეტერბურგი, 1880 წ.

29

თეთრების სვლაა

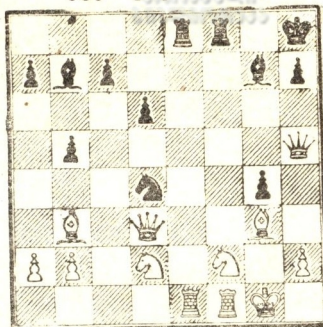
არნოლდი—ჩიგორინი
პეტერბურგი, 1885 წ.

31

შავების სვლაა

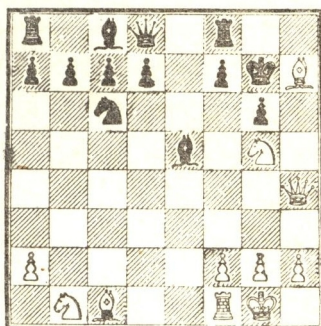
N. N. — ჩიგორინი
პეტერბურგი, 1875 წ.

28

შავების სვლაა

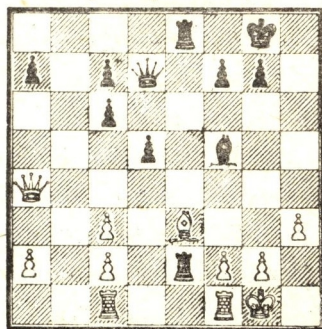
ჩიგორინი—ალაპინი
პეტერბურგი, 1883 წ.

30

თეთრების სვლაა

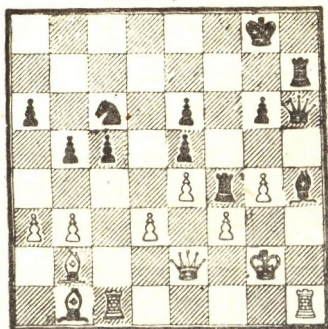
პოლოვი—ჩიგორინი
ნიუ-იორკი, 1889 წ.

32

შავების სვლაა

გუნსბერგი—ჩიგორინი
1890 წ.

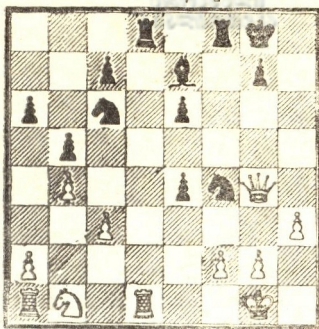

33

შავების სვლაა

ჩიგორინი—N. N.
(ერთდროული თამაშის სენსი)
პეტერბურგი, 1894 წ.

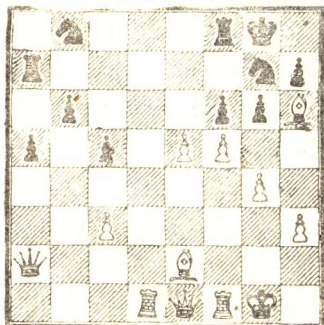
კონსულტანტი—ჩიგორინი
1893 წ.

34

შავების სვლაა

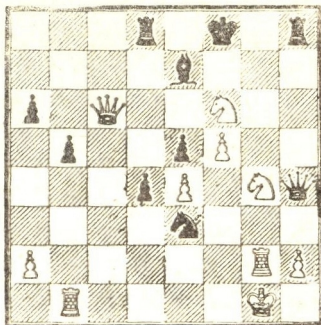
ჩიგორინი—შოვალტერი
ვენა, 1898 წ.

35

თეთრების სვლაა

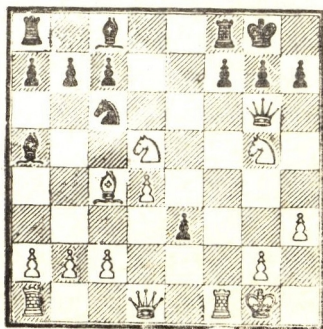
ჩიგორინი—შლეხტერი
ლონდონი, 1894 წ.

36

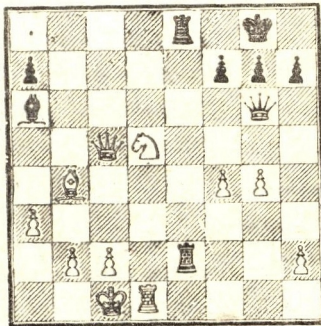
თეთრების სვლაა

ჩიგორინი—ზნოსკო-ბაროვსკი
კიევი, 1903 წ.

37

თეთრების სვლაა

38

სუარების სვლაა

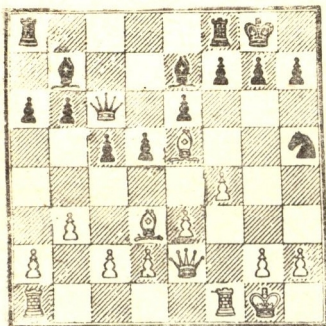

ემანუელ ლასკერი

ემანუელ ლასკერი (1867—1941) განთქმული გერმანელი მოქაღრაკე. დაიბადა ბერლინში. განსაკუთრებული წარმატებით თამაშობდა დიდ საერთაშორისო ტურნირებში და მატჩებში. 1894 წელს, დაამარცხა რა ვ. სტეინიცი, მოიპოვა მსოფლიო ჩემპიონობა. მან თავისი წოდება განთქმულ მოქაღრაკეებთან ბრძოლაში შეინარჩუნა 27 წელს. ლასკერმა განაუთარა და გააღრმავა სტეინიციის მოძღვრება. ლასკერის თამაში ხასიათდებოდა დიდი სიღრმით, ლოგიკურობით, დიდი ნებისყოფით.

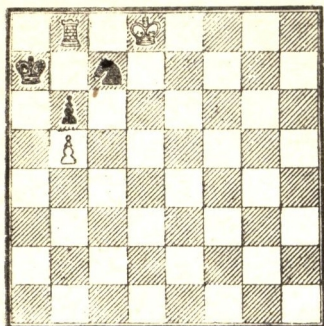
მსოფლიო ჩემპიონობის წოდება ემ. ლასკერმა 1921 წ. დაუთმო კაპაბლანკას.

ემ ლასკერი—ბაჟური
ამსტერდამი, 1889 წ.

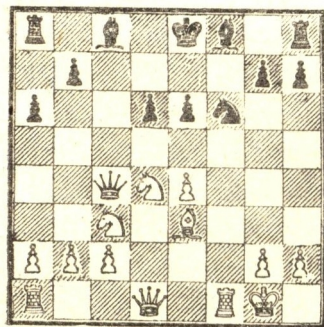
თე თრების სვლაა

ემ. ლასკერი—კააბლანკა
ულისებური ტურნირი, 1914 წ.

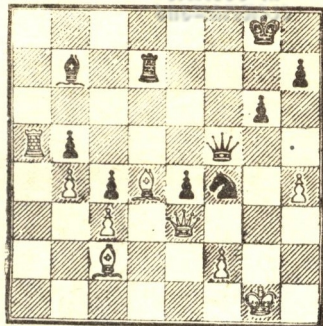
თეთრების სვლაა

ემ. ლასკერი—პირცი
მოსკოვი, 1935 წ.

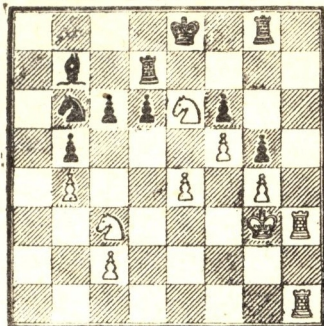
თეთრების სვლაა

ლი—ემ. ლასკერი
ლონდონი, 1899 წ.

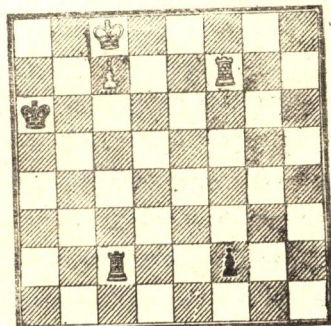
შაეების სვლაა

ემ. ლასკერი—კააბლანკა
პეტერბურგი, 1914 წ.

თეთრების სვლაა

ვტიული
ემ. ლასკერი

თეთრები იგებენ

39

40

41

42

43

44

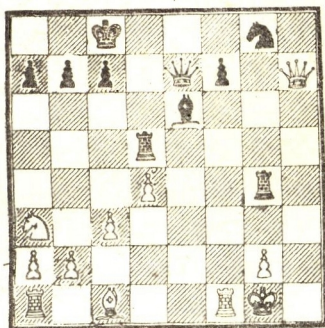

ხოზე რაულ კაკაბლანკა

ხოზე რაულ კაკაბლანკა (1888—1942) განთქმული მოჭადრაკე. დაიბადა ჰავანაში (კუნძული კუბა). თამაში დაიწყო ხუთი წლისამ. თორმეტი წლისა კ. კუბას ჩემპიონი გახდა. 1909 წ. დიდი ანგარიშით მოუგო მატჩი გროსმაისტერ ფ. მარშალს. 1911 წლიდან მოყოლებული, კაკაბლანკა დიდი წარმატებით მონაწილეობდა საერთაშორისო ტურნირებში. 1921 წელს მოუგო მატჩი ემ. ლასკერს და მსოფლიო ჩემპიონობა მოიპოვა. კაკაბლანკას თამაში ხასიათდებოდა არაჩვეულებრივი სიმსუბუქით, სინათლით, უბრალოებით და ამავე დროს სიზუსტით. თამაშის ტექნიკით მეტისმეტმა გატაცებამ მის შემოკმედებაზე უარყოფითი გავლენა მოახდინა, რის შედეგადაც კაკაბლანკამ მატჩი წააგო ალიოხინთან 1927 წელს. კაკაბლანკა ქადაგებდა ჭადრაკის ე. წ. „საყაიმო სიკვდილის“ თეორიას.

რაუბინიკი—კაპაბლანკა
1906 წ.

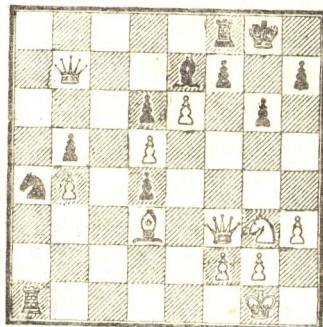
45

შაგების სვლა

კაპაბლანკა—დუხ-ზოტიმირსკი
პეტერბურგი, 1913 წ.

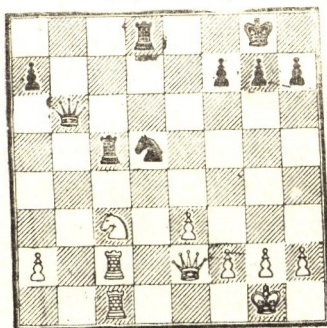
47

თეთრების სვლა

ო. ბერნშტეინი—კაპაბლანკა
მოსკოვი, 1914 წ.

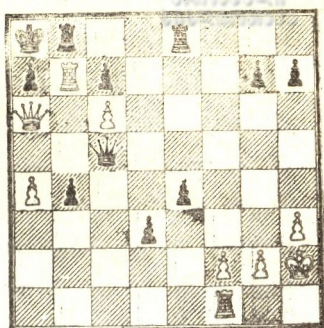
49

შაგების სვლა

კაპაბლანკა—რაუბინიკი
1906 წ.

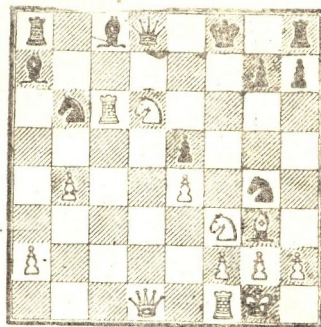
46

თეთრების სვლა

კაპაბლანკა—ო. ბერნშტეინი
პეტერბურგი, 1914 წ.

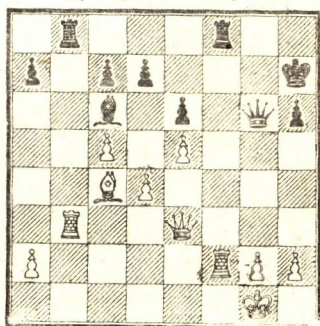
48

თეთრების სვლა

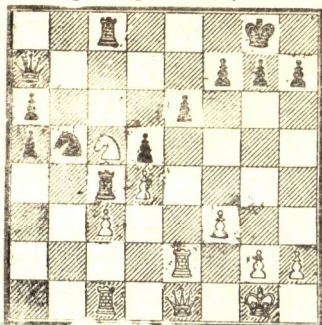
მორისონი—კაპაბლანკა
ლონდონი, 1922 წ.

50

შაგების სვლა

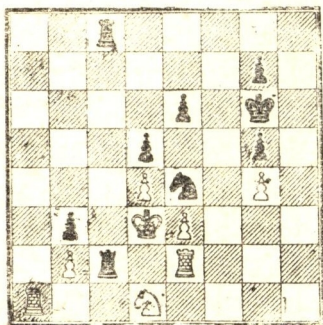
ზოგოლიუბოვი—კაპაბლანკა
ნიუ-იორკი, 1924 წ.

51

შაგების სვლა

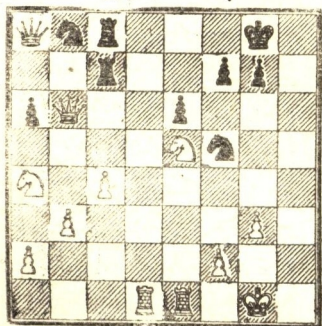
ზოგოლიუბოვი—კაპაბლანკა
კისინგენი, 1928 წ.

53

შაგების სვლა

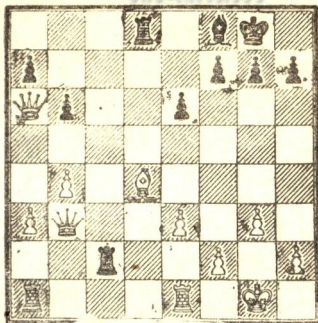
კაპაბლანკა—ტომასი
მარგეტი, 1935 წ.

55

თეთრების სვლა

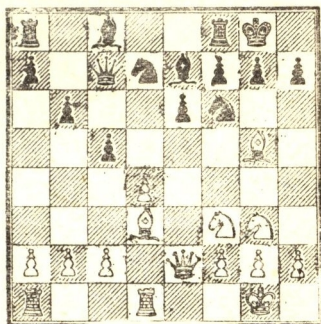
ნიმცოვიჩი—კაპაბლანკა
ნიუ-იორკი, 1927 წ.

52

შაგების სვლა

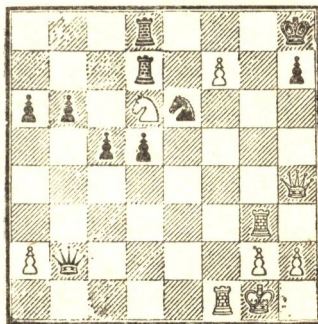
კაპაბლანკა—რიბბერა
ბარსელონა, 1935 წ.

54

თეთრების სვლა

კაპაბლანკა—N. N.

56

თეთრების სვლა

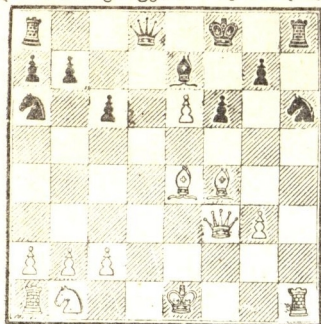

ალექსანდრე ალიოხინი

ალექსანდრე ალიოხინი (1892 — 1946) გენიალური რუსი მოჭადრაკე, თამაშის ჩიგორინულ სტილის გამგრძელებელი. დაიბადა მოსკოვში. ჭადრაკის თამაში ადრე დაიწყო და ოსტატის წოდება 17 წლისამ მოიპოვა. მრავალ საერთაშორისო ტურნირში მიიღო მონაწილეობა, სადაც ბრწყინვალე გამარჯვებებს მიაღწია. ალიოხინის თამაშში ერთმანეთს ერწყმოდა იშვიათი ინტუიცია, კომბინაციური ნიჭი, შესანიშნავი გათვლა და დახვეწილი ტექნიკა. მან დებიუტების თეორიაში დიდი წვლილი შეიტანა. კაპაბლანკას დამარცხებით ალიოხინმა მოსპო ჭადრაკის „საყაიმო სიკვდილის“ თეორია, დაამტკიცა ჭადრაკში ამოუწურავი შემოქმედებითი შესაძლებლობების არსებობა.

მსოფლიო ჩემპიონობის მოპოვებით ალიოხინმა ჩიგორინის ოცნება განახორციელა.

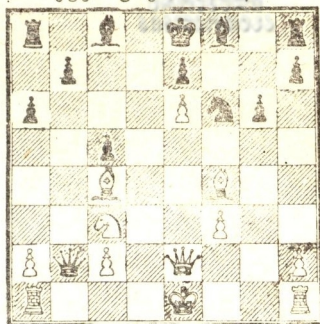
ალიოზინი - გადუქვეჩი
ალიოზინის ჭაბუკების პერიოდდან)

57

თეთრების სვლა

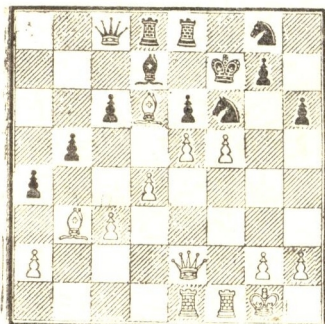
ალიოზინი—ლევენიფიში
პეტერბურგი, 1912 წ.

58

თეთრების სვლა

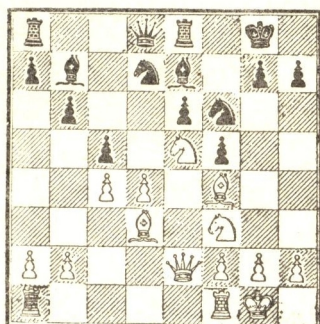
ალიოზინი—პრა
(ერთდროული თამაშის სვლანსი)
პარიზი, 1913 წ.

59

თეთრების სვლა

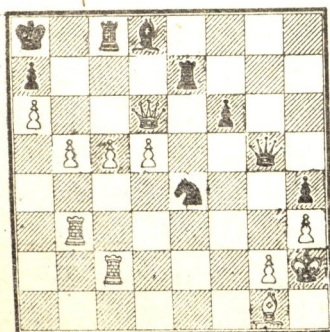
ალიოზინი—ფელდტი
1916 წ.

60

თეთრების სვლა

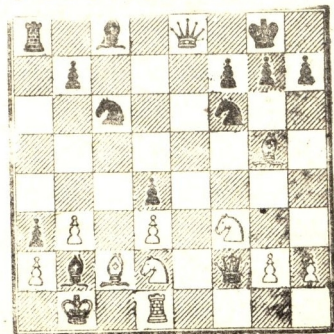
ალიოზინი—გომეზისტერი
პეტრაჟრადი, 1917 წ.

61

თეთრების სვლა

გონსიოროვსკი—ალიოზინი
(ერთდროული თამაშის სვლანსიდან
დაფაზე დაუხედავად) ოდესა, 1918 წ.

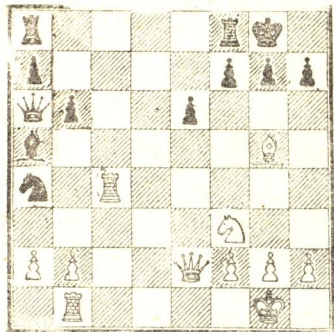

62

შავების სვლა

ალიოზინი—შტერკი
ბუდაპეშტი, 1921 წ.

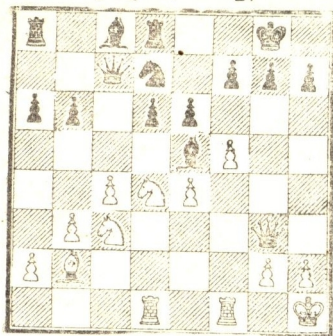
63

თეთრების სვლაა

ალიოზინი—ზემიში
ბერლინი, 1923 წ.

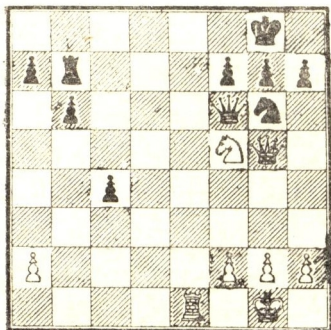
65

თეთრების სვლაა

ალიოზინი—ფრიმენი
ნიუ-იორკი, 1924 წ.

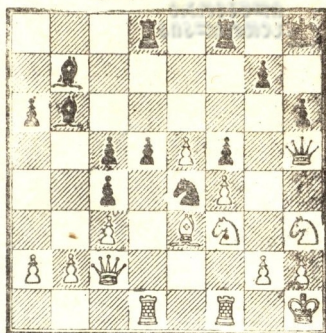
67

თეთრების სვლაა

ტარესი—ალიოზინი
სევილია, 1922 წ.

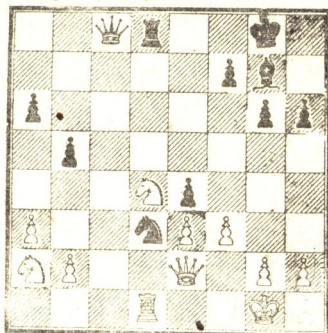
64

შავების სვლაა

გრიუნფელდი—ალიოზინი
კალსბადი, 1923 წ.

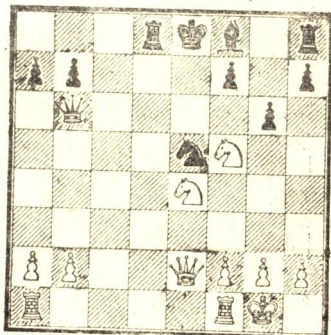
66

შავების სვლაა

ალიოზინი—N. N.
(ერთდროული თამაშის სენსი)
ნიუ-იორკი, 1924 წ.

68

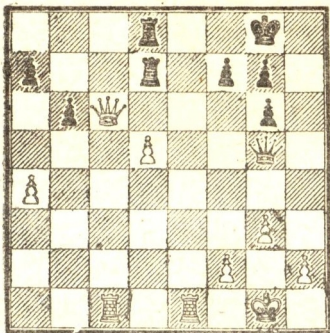

თეთრების სვლაა

ალიოზინი—კოლე
პაოიზი, 1925 წ.

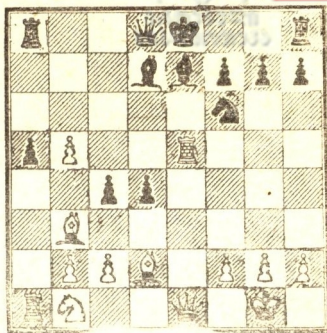
69

თეთრების სელაა

კარანსა—ალიოზინი
ბუეროს-აროსი, 1926 წ.

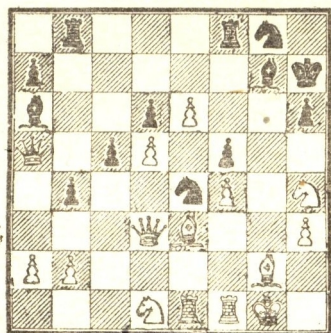
70

შავების სელაა

ალიოზინი—ფლეტჩერი
ონდონი, 1928 წ.

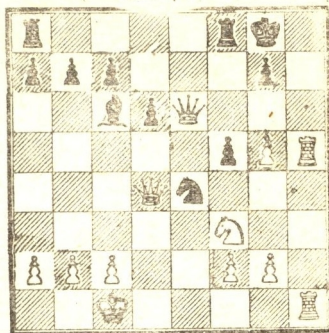
71

თეთრების სელაა

ალიოზინი—ულშერი
1933 წ.

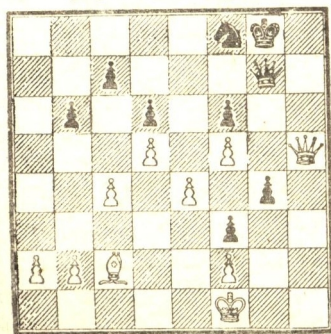
72

თეთრების სელაა

ალიოზინი—პ. იონერი
ციურიზი, 1934 წ.

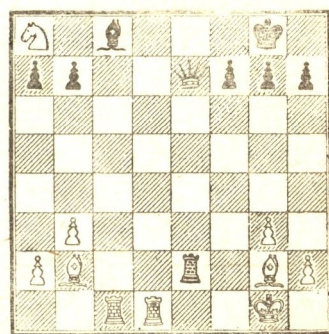
73

თეთრების სელაა

ობოჩენსკი—ალიოზინი

74

შავების სელაა

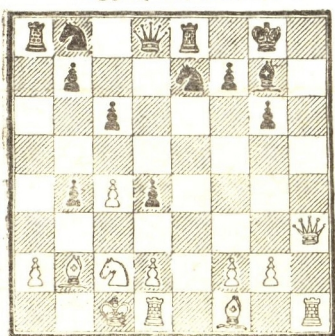
80

მაქს ეივე

მაქს ეივე (დაიბ. 1901 წ.) — შესანიშნავი პოლანდიელი გროსმაისტერი. ცნობილია, როგორც ჩინებული სამატჩო მებრძოლი. ასევე კარგი წარმატებით ითამაშა მრავალ საერთაშორისო ტურნირში. 1935 წ. მცირე უპირატესობით მოუგო მატჩი ალიოხინს და მსოფლიო ჩემპიონი გახდა. უნდა აღინიშნოს, რომ ალიოხინი ცუდ სპორტულ ფორმაში იყო. 1937 წელს ალიოხინმა დიდი უპირატესობით მოუგო მატჩ-რევანში ეივეს და დაიბრუნა მსოფლიო ჩემპიონობა.

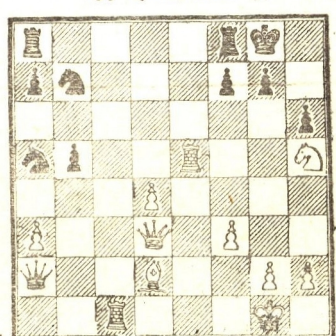
ეივე—ლომანი
როტერდამი, 1923 წ.

თეთრების სელაა

75

ეივე—ვან დენ ბოში
ამსტერდამი, 1934 წ.

თეთრების სელაა

76

81

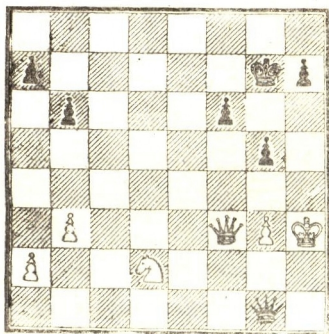
მიხეილ ბოტვინიკი

მიხეილ ბოტვინიკი (დაიბ. 1911 წ.), გამოჩენილი საბჭოთა გროსმაისტერი. ბოტვინიკი მრავალჯერ საბჭოთა კავშირის ჩემპიონია. დიდი წარმატებით თამაშობს საერთაშორისო ტურნირებშიც. 1948 წელს ბოტვინიკმა ბრწყინვალედ გაიმარჯვა ხუთი უძლიერესი გროსმაისტერის მატჩ-ტურნირში და მსოფლიო ჩემპიონობა მოიპოვა. ამ დიდი წარმატებით საბჭოთა საკადრაკო სკოლამ წამყვანი მდგომარეობა დაიკავა მსოფლიოში. 1957 წელს ბოტვინიკმა წააგო მატჩი მსოფლიო პირველობაზე გამოჩენილ საბჭოთა გროსმაისტერ ვ. სმისლოვთან. 1958 წელს ბოტვინიკი მატჩ-რეგანში შეხვდა სმისლოვს და დაიბრუნა დაკარგული წოდება. მსოფლიო ჩემპიონი შესანიშნავი თეორეტიკოსია.

ბოტვინიკის თამაში ხასიათდება დიდი თანამიმდევრობით და სიზუსტით. იგი ჩიგორინის და ალიოხინის სკოლის ღირსეული გამგრძელებელია.

ლიუტოვი—ბატვინიკი
ლენინგრადი, 1925 წ.

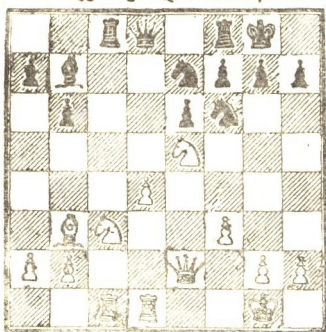
77

შავების სვლაა

ბატვინიკი—ბატუევი
ლენინგრადი, 1931 წ.

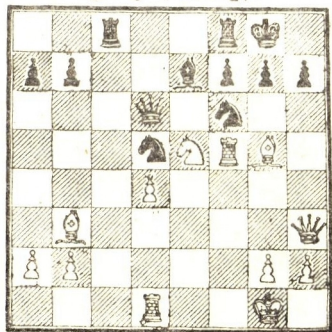
79

თეთრების სვლაა

ბატვინიკი—ვიდმარი
ნოტინგემი, 1936 წ.

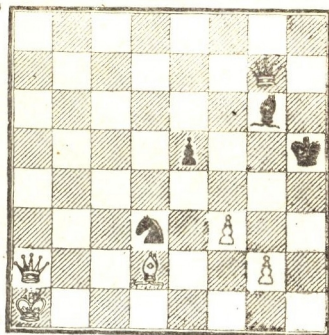
81

თეთრების სვლაა

ეტიუდი
მ. ბატვინიკი
1925 წ.

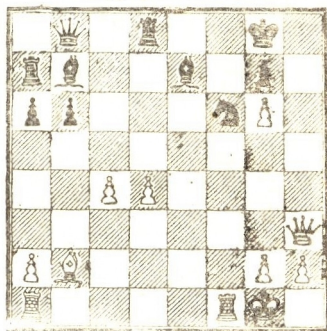
78

თეთრები იგებენ

ბატვინიკი—ჩენოვერი
მოსკოვი, 1935 წ.

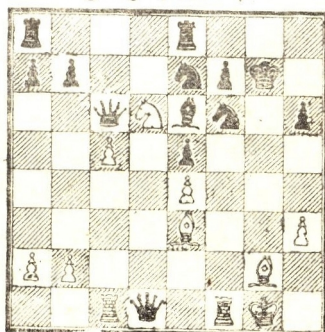
80

თეთრების სვლაა

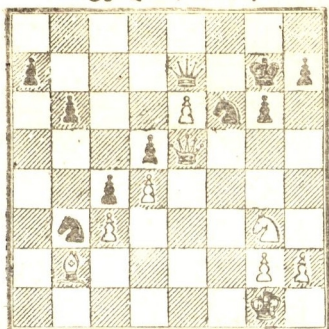
ბატვინიკი—ტარტაკოვერი
ნოტინგემი, 1936 წ.

82

თეთრების სვლაა

ბოტვინიკი—ვაპაბლანკა
ანსტერდამი, 1938 წ.

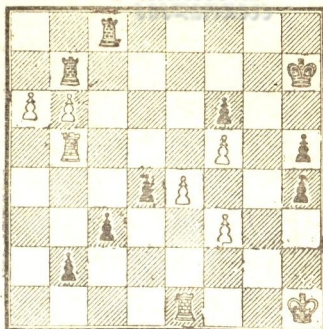

83

თეთრების სვლა

ბოტვინიკი—კერესი
1938 წ.

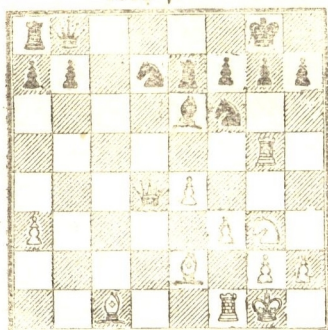
სმისლოვი—ბოტვინიკი
ნოსკოვი, 1941 წ.

84

შავების სვლა

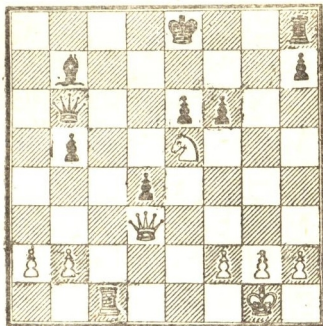
ბოტვინიკი—ეივე
1948 წ.

85

თეთრების სვლა

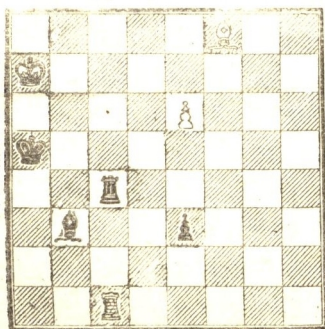
ეტჟუდი
მ. ბოტვინიკი, 1949 წ.

86

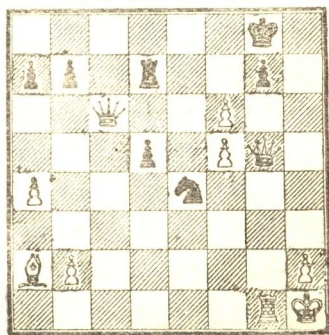
თეთრების სვლა

ბოტვინიკი—სმისლოვი
მოსკოვი, 1954 წ.

87

თეთრების სვლა

88

თეთრების სვლა

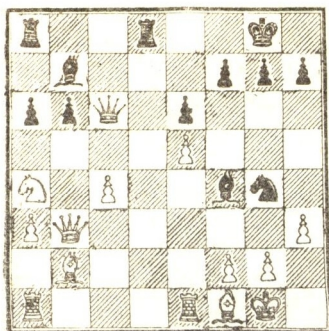
ვ ა ს ი ლ ს მ ი ს ლ ო ვ ი

ვასილ სმისლოვი (დაიბ. 1921 წ.) გამოჩენილი საბჭოთა გროსმაისტერი. ადრე დაწინაურდა ჩეხნი ქვეყნის ქაბუკთა შეჯიბრებებში. ჯერ კიდევ ომამდე მოიპოვა გროსმაისტერის წოდება და ბოტვინიკის ღირსეული მეტოქე გახდა. სმისლოვის თამაშმა საყოველთაო აღიარება ჰპოვა. იგი გამოირჩევა ენერგიული, ღრმად მოფიქრებული თამაშით. დიდი ღვაწლი მიუძღვის დებიუტების თეორიის დამუშავებაში.

უბადლოდ ატარებს სმისლოვი დაბოლოებებს, სადაც მრავალი კეშმარიტი შედეგრი შექმნა.

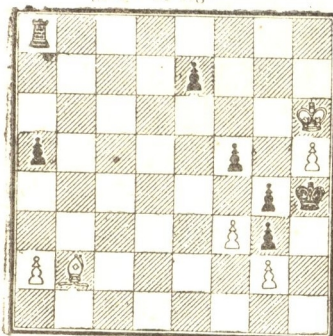
1957 წელს სმისლოვმა მატჩი მოუგო ბოტვინიკს და მსოფლიო ჩემპიონი გახდა, მაგრამ 1958 წელს დაჰკარგა ეს წოდება.

გერასიმოვი—სმისლოვი
 მოსკოვი, 1935 წ.

89

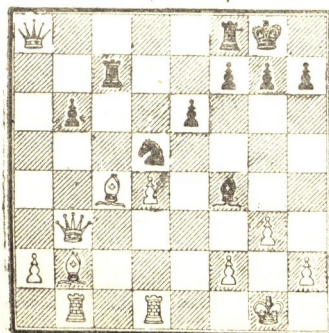
შავების სვლა
 ეტიუდი
 გ. სმისლოვი

91

ყაიი

იხიციანი—სმისლოვი
 მოსკოვი, 1944 წ.

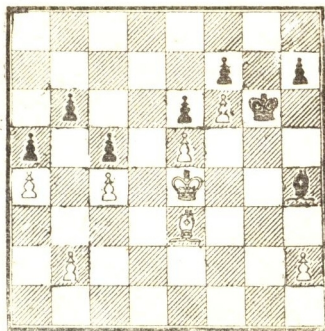

93

შავების სვლა

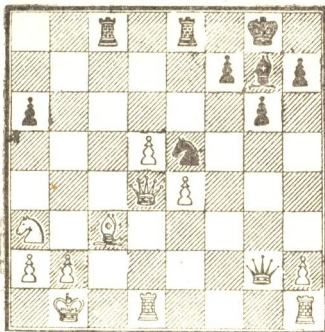
36

სმისლოვი—იასტრებოვი
 1937 წ.

90

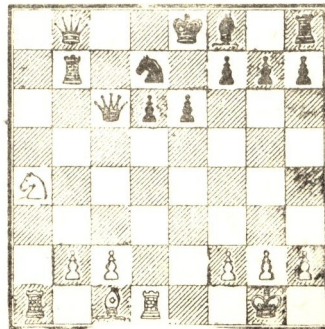
თეთრების სვლა
 ალატორცევი—სმისლოვი
 მოსკოვი, 1942 წ.

92

შავების სვლა

სმისლოვი—კოტნაშვილი
 1946 წ.

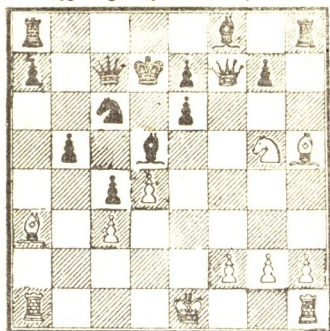

94

თეთრების სვლა

ტალუში—სმისლოვი
ლენინგრადი, 1947 წ.

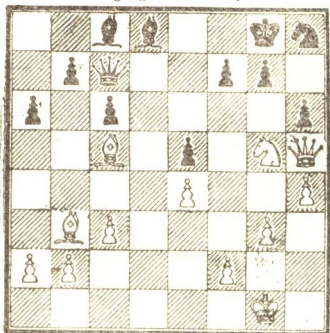
95

შაეების სვლა

სმისლოვი—ლიუბლინსკი
მოსკოვი, 1949 წ.

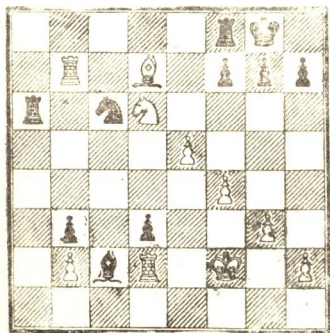
97

თეთრების სვლა

სმისლოვი—ბიეშევი
ლენინგრადი, 1951 წ.

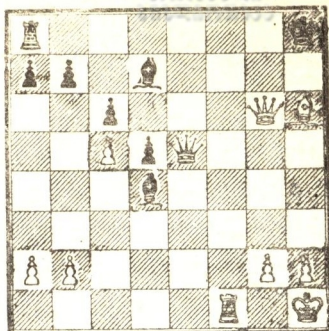
99

თეთრების სვლა

სმისლოვი—მიკენასი
მოსკოვი, 1949 წ.

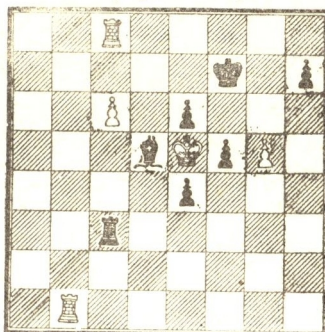
96

თეთრების სვლა

სმისლოვი—ფლორაი
მოსკოვი, 1949 წ.

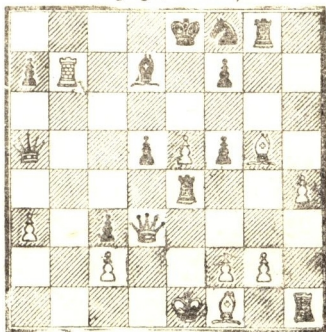
98

თეთრების სვლა

სმისლოვი—ბოტვინიკი
მოსკოვი, 1957 წ.

100

თეთრების სვლა

№ 1. 1. კხნ! მგ: ხნ 2. ნფგ7 ხ6 3. მფ6 მფხ4 4. მფგ6X.

№ 2. 1. ლე1!! f: e1ლ 2. ედ4 დ1ლ 3. ეა4 +! j: a4 4. ბ4 + ლ: ბ4 5. a: ბ4X.

№ 3. 1. კდ6! j: გ1 2. e5! ლ: a1 + 3. მფე2 მა6 4. მ: გ7 + მფდ8 5. ლფ6 +! მ: f6 6. კე7X.

№ 4. 1. ე: e7 + მ: e7 2. ლ: d7 +! მფ: d7 3. კწ + + მფე8 (თუ 3...მფე6 4. კდ7X) 4. კდ7 + მფფ8 5. j: e7X.

№ 5. 1. ლ: h7 +! მფ: h7 2. f6 + მფგ8 3. კხ7 +! მფ: h7 4. ეხ3 + მფგ8 5. ეხ8X.

№ 6. 1. ლ: გ7 +! მ: გ7 2 ე: გ7 + მფხ8 3. ეგ8 + + მფ: გ8 4. ეგ1 + ლგწ 5. ე: გწX.

№ 7. 1. e: f7 + მფდ7 2. კე6 + მფე6 3. მეწ + მფხწ 4. კე4 + მფაწ 5. j: ბ4 + მფა4 6. a: ბ3X.

საინტერესოა აღინიშნოს, რომ ექვსი წლის შემდეგ (1863 წ.) სტეინიც—როკის პარტია მთლიანად დაემთხვა ამ პარტიას, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ სტეინიცს მოწინააღმდეგისათვის ამჯერად მიუტია ეტლი ა1.

№ 8. 1...ლ: f3! 2. გ: f3 ეგ6 + 3. მფხ1 კხ3 4. ედ1 კგ2 + 5. მფგ1 j: f3 + 6. მფფ1 კგ2 + (აქ უკეთესი იყო 6...ეგ2) 7. მფგ1 კხ3 + 8. მფხ1 j: f2 9. ლფ1 j: f1 10. ე: f1 ეე2 11. ეა1 ეხ6 12. დ4 კე3 თეთრები დანებდნენ.

№ 9. 1. ე: f6! j: f6 2. ე: f6 ე: f6 3. ლ: f6 + ლგ7 4. ლდ8 + ლგ8 5. e7 ეეწ 6. მხწ ე: e4 თეთრებმა გამოაცხადეს შამათი ხუთ სულაში: 7. e8ლ ეე1 + 8. ლ: e1 ლ: d8 9. ლე3 + და ა. შ.

№ 10. 1. მ: ბ5 e: ბ5 2. j: ბ5 + მბდ7 3. 0—0—0 ედ8 4. ე: d7! ე: d7 5. ედ1 ლე6 6. j: d7 + მ: d7 7. ლბ8 +! მ: ბ8 8. ედ8X.

№ 11. 1. ლდწ ლე6 2. მდ8 +! ლ: d5 3. ეე8X.

№ 12. 1. აა1! ბ: ა3 2. ეგ7 + მფხ8 3. მფ8! და თეთრები იგებენ.

№ 13. 1. ეგ6!! ლ: გ6 2. ლ: გ6 ხ: გ6 3. ხ7 ეე1 + 4. მფ: e1 მფე7 5. კგ8 და თეთრები იგებენ.

№ 14. 1. ეხ6!

№ 15. 1. ე: f6 ე: f6 2. ლ: f6 ლეწ + 3. მფგ2 ლე6 + 4. მფფ2 ლეწ + 5. მფწ ლე6 + 6. მფე3 ლეწ + 7. მფდ2 ლბ4 +

8. მდ1 კგ4 + 9. მ:გ4 ეგ8 10. ლf7 d5 11. მh6 ლf8 12. კ:d5 ლd8 13. ლ:b7 და შავები დანებდნენ.

№ 16. თეთრებმა გამოაცხადეს შამათი ოთხ სვლაში. 1. ეd8 +! ლ:d8 2. ლe6 + მფh7 3. ე:h6 +! გ:h6 4. ლf7×.

№ 17. 1. მ:h7! მ:h72ე. :h7 მფ:h7 3. ლh5 + მფგ8 4. ეh1 ეე8 5. ლ:გ6 ლf6 6. კ:f7 + ლ:f7 7. ეh8 + მფh8 8. ლ:f7 და შავები დანებდნენ.

№ 18. 1. ლd5 +! მფh8 (არ შეიძლება 1...ე:d5 2. ე:გ7 + მფh8 3. ე:h7 + მფგ8 4. ეეგ7×) 2. ეd8 +! (ეს სვლა პარტიაში სტეინის არ გაუკეთებია. მან გაიმარჯვა ასეთნაირად: 2. ლ:გ5 ლგ1 + 3. მფგ3 და ა. შ.) ე:d8 3. ლ:d8 კ:d8 4. ეე8 + და შამათი შემდეგ სვლაზე.

№ 19. 1. ე:f6 +! მფ:f6 2. კd4 + მფf7 3. ეf1 + მფგ8 4. ლe5 კგ7 5. ლd5 + ლe6 6. ლგ5 ლგ6 7. ლd8 + და შავები დანებდნენ.

№ 20. 1. ე:f5! გ:f5 2. ეf1 e3 3. ე:f5 ლd6 4. კf6 და შავები დანებდნენ.

№ 21. 1...ე:გ2 +! 2. მფ:გ2 ლh3 +! 3. მფ:h3 მე3 + 4. მფh4 მგ2 + 5. მფგ5 ეფ5 + 6. მფგ4 h5 + 7. მფh3 ეფ2×.

№ 22. 1. ე:h7 +! მფ:h7 2. ლh5 + მფგ8 3. ე:გ6 + ეგ7 4. მფf8 5. ეh8 + და თეთრები იგებენ.

№ 23. 1. ეფ8 + მფ:f8 2. ეf1 + მფ5 3. მფ6 ლგ6 4. მფ7 + ლ:h7 5. ე:f5 + და თეთრები იგებენ.

№ 24. 1. ეფ7 +! მფგ8 2. ეგ7 +! მფh8 (თუ 2...მფf8, მაშინ 3. მ:h7+) 3. ე:h7 + მფგ8 4. ეგ7 +! მფh8 5. ლh4 + მფ:გ7 6. ლh7 + მფf8 7. ლh8 + მფე7 8. ლგ7 + მფე8 9. ლგ8 + მფე7 10. ლf7 + მფd8 11. ლf8 + ლe8 12. მფ7 + მფd7 13. ლd6×.

№ 25. 1. ლ:e7 + მფ:e7 2. კგ5 + ეფ6 3. e:f6 + მფ:d6 4. კf4×.

№ 26. 1. h7 + მფგ7 2. h8ლ + მფ:h8 3. მფf7 ეf1 + 4. კf6 + ე:f6 + 5. მფ:f6 მფგ8 6. გ7 და მოიგეს.

№ 27. 1. ე:e5! d:e5 2. ლ:e5 კ:გ4 3. ლd4 + მფე8 4. კე6 +! მფb8 5. მd7 + მფე8 6. მც5 + მფb8 7. მა6 + b:a6 8. ლb4×.

№ 28. 1...ეფ3 2. ლb1 ეე2! 3. კd1 ე:გ3 +! 4. h:გ3 ლh1 +! 5. მ:h1 ეგ2×.

№ 29. 1. ლ:e7 + ე:e7 2. ე:e7 + ეფ7 3. მე6 + მფგ8 4. ეე8 + ეფ8 5. ე:f8×.

№ 30. 1. მე6 + ! f : e6 2. ლh6 + მეფ7 3. კ : გ6 + მეფ7
4. ლh4 + ! ეფ6 5. კა3 + დ6 6. ლh7 + მეფ8 7. ლh8 + მეფ8
8. ლგ7 + ეფ7 9. ლ : f7 X.

№ 31. 1...ლ : გ2 + ! 2. მე : გ2 კფ3 + 3. მეფ1 მh2 X.

№ 32. 1... კ : h3 ! 2. გ : h3 ე8 : e3 ! 3. ეე1ლ : h3 4. ე : e2
ე : e2 5. ებ1 ეე4 და თეთრები დანებდნენ.

№ 33. 1...ე : f3 ! 2. ლ : f3 ლდ2 + 3. მეფ1 კფ2 + 4. მეფ1
მდ4 ! 5. კ : d4ლ : c1 + 6. მეე2 ე : h1 7. კ : f2 ლ : b1 და შავებმა
მოიგეს.

№ 34. 1...მე5 2. ე : d8 ე : d8 3. ლ : f4 ედ1 + 4. მეh2
კდ6 5. გ3 მფ3 + 6. ლ : f3 ე : f3 და თეთრები დანებდნენ.

№ 35. 1. ე : f6 ე : f6 2. ედ8 + ეფ8 3. ე : f8 მე : f8 4. f : გ6 +
მეფ8 5. კე4 + !! ლ : c4 6. ლე8 + !! მ : e8 + 7. ეფ8 X.

№ 36. 1. მდ7 + ! ე : d7 2. ლ : d7 მ : გ4 3. ეე1! ეh6 4. ეე8 +
მეფ7 5. f6 + ! მე : f6 6. ლწ5 + მეფ7 7. ე : გ4 + და თეთრებმა
მოიგეს.

№ 37. 1. მ : f7 ! ე : f7 2. მე7 + ! მ : e7 3. კ : f7 + ლ : f7
4. ე : f7 მე : f7 5. ლh5 + მეგ6 6. ლ : a5 და თეთრებმა მოიგეს.

№ 38. 1. მე7 + ! ე8 : e7 2. ედ8 + ეე8 3. ლფ8 + ! ე : f8
4. ე : f8 X.

№ 39. 1. კ : h7 + ! მე : h7 2. ლ : h5 + მეფ8 3. კ : გ7 !
მე : გ7 4. ლგ4 + მეფ7 5. ეფ3 ე5 6. ეh3 + ლh6 7. ე : h6 მე : h6
8. ლდ7 და თეთრებმა სწრაფად მოიგეს.

№ 40. 1...ე : d4 ! 2. ე : d4 ლგ4 + 3. მეფ1 ლგ2 + 4. მეე1
ლგ1 + 5. მედ2 ე3 + 6. ლ : c3 ლ : f2 + 7. მედ1 ე3 8. კბ3 +
მეფ7 9. დ5 + მეფ6 10. ლე1 კე8 და თეთრები დანებდნენ

№ 41. 1. ეა8 + ! მ : a8 2. მეე8 და შავები დანებდნენ.

№ 42. 1. ე5 ! დ : e5 2. მე4 მდ5 3. მ6ე5 კე8 4. მ : d7 კ : d7
5. ეფ7 ეფ8 6. ეა1 მედ8 7. ეა8 + კე8 8. მც5 ! და შავები დანებ-
დნენ.

№ 43. 1. ე : f6 ! გ : f6 2. ლh5 + მედ8 3. ლწ7 კდ7 4. ლ : f6 +
და თეთრებმა მოიგეს.

№ 44. 1. მეფ8 ებ2 + 2. მეა8 ეე2 3. ეფ6 + მეა5 4. მე ბ7
ებ2 + 5. მეა7 ეე2 6. ეწ5 + მეა4 7. მეფ7 ებ2 + 8. მეა6 ეე2
9. ეფ4 + მეა3 10. მეფ6 ებ2 + 11. მეა5 ეე2 12. ეწ3 + მეა2
13. ე : f2 ! და თეთრებმა მოიგეს.

№ 45. 1...მე6 ! ლh8 + ედ8 !! 3. ლ : f6 ედგ8 !! 4. ეფ2 ე : გ2 +
5. მეფ1 კე4 + 6. მ : c4 ეე1 X.

№ 46. 1. ეც1! ლ : f2 2. ეწ1! ლd4 3. ეწ e3 4. ე : a7+!
ლ : a7 5. ეა5 და შავები დანებდნენ.

№ 47. 1. მწ5 f : e6 2. d : e6 ლc7 3. ლc6! ლd8 4. მ : e7+!
ლ : e7 5. კ : ხ5 და თეთრებმა რამდენიმე სვლის შემდეგ მოიგეს.

№ 48. 1. კხ4! ლd7 2. მ : c8! ლ : c6 3. ლd8 + ლe8
4. კე7 + მეწ7 5. მd6 + მეგ6 6. მხ4 + მეხ5 7. მ : e8 ე : d8
8. მ : გ7 + მე ხ6 9. მეწ5 + მეხ5 10. ხ3! და თეთრებმა რამდენიმე
სვლის შემდეგ მოიგეს.

№ 49. 1...მ : c3 2. ე : c3 ე : c3 3. ე : c3 ლb2 და თეთრები
დანებდნენ.

№ 50. 1... კ : გ2! 2. ე : ხ8 კე4 + 3. ლგ3 ე : ხ8
4. ლ : გ6 + მე : გ6 5. ეწ6 + მეგ7 და შემდეგში შავებმა მოიგეს
დაბოლოება.

№ 51. 1...მ : d4! 2. e : d4 ეგ : c5! და თეთრები დანებდნენ.

№ 52. 1...e5! 2. კ : e5 ემd2 3. ლb7 ე : f2 4. გ4 ლe6 5. კგ3
ე : ხ2 და შავებმა იოლად მოიგეს.

№ 53. 1...ე8c6! 2. ებ1 e5! 3. ეა1 ე6c4 4. ეა5 მc5 +
5. d : c5 e4 X.

№ 54. 1. d5! მ : d5 2. კ : e7 მ : e7 3. კ : ხ7 +! მე : ხ7
4. მე5 + მეგ8 5. ე : d7! ლ : d7 6. ლხ5 ეd8 7. ლ : f7 + მეხ8
8. ხ4! ლe8 9. მხ5! ლf8 10. მწ6! მე8 11. ლხ5 + მხ6 12. ლგ6 და
შავები დანებდნენ.

№ 55. 1. ეd8 +! ე : d8 2. ლ : c7 ეწ8 3. მხ6 და შავები
დანებდნენ.

№ 56. 1. ლ : d8 +! ე : d8 2. f8ლ + ე : f8 3. ე : f8 + მ : f8
4. მწ7 X.

№ 57. 1. ლგ4! ეგ8 2. ლგ6 ლe8 3. ლხ7 მე4 4. კწ5! მე5
5. ლ : გ7 +!! და შავები დანებდნენ.

№ 58. 1. მხ5! ლ : a1 + 2. მეწ2 ლ : ხ1 3. მე7 + მედ8
4. ლd2 + კd7 5. e : d7 და შავები დანებდნენ.

№ 59. ალიოხინმა შავებს გამოუცხადა შამათი ათ სვლაში.
1. ლხ5 +! მ : ხ5 2. f : e6 +! მეგ6 3. კc2 + მეგ5 4. ეწ5 + მეგ6
5. ეწ6 + მეგ5 6. ეგ6 + მეხ4 7. ეe4 + მწ4 8. ე : f4 + მეხ5
9. გ3 თ 10. ეხ4 X.

№ 60. 1. მწ7! მე : f7 2. ლ : e6 +! მეგ6 3. გ4 და თეთრებ-
მა მოიგეს.

№ 61. 1. b6! მ: d6 2. c: d6 ეც7 3. b7 + მფ8 4. d7!
ლგ3 + 5. მფh1 და შავები დანებდნენ.

№ 62. 1...მდ5! 2. მე4 ლ: e4! 3. კd2 ლე3! 4. ეe1 კf5! 5. ე: e3
d: e3 6. ლf1 e: d2 7. კd1 მფb4 8. თ მც3 X.

№ 63. 1. კf6! ეფc8 2. ლე5!! ეც5 3. ლგ3 გ6 4. ე: a4 და
თეთრებმა მოიგეს.

№ 64. 1...d4! 2. c: d4 c: d4 3. კ: d4 კ: d4 4. ე: d4
ე: d4 5. მ: d4 ლ: h3 6. გ: h3 მf2 + + 7. მფგ1 მ: h3 X.

№ 65. 1. f: e6! კ: გ3 2. e: f7 + მფh8 3. მდ5! და შავები
დანებდნენ.

№ 66. 1...ე: d4! 2. f: e4 მf4! 3. e: f4 ლc4!! 4. ლ: c4
ე: d1 + 5. ლf1 კd4 + და შამათი შემდეგ სვლაზე.

№ 67. 1. ეე8 + მf8 2. მh6 + ლ: h6 3. ე: f8 + მფ: f8
4. ლd8 X.

№ 68. 1. ლb5 + !! მd7 2. ეფe1 კb4 3. მf6 + + მფ8
4. მ: d7 + ე: d7 5. ლე5 და შავები დანებდნენ.

№ 69. 1. ლ: d7! ე: d7 2. ეე8 + მფh7 3. ეც8 ეd8 4. ეე: d8
და შავები დანებდნენ.

№ 70. 1...c: b3 2. კ: a5 b: c2!! 3. კ: d8 ე: a1 4. ე: e7 +
მფ: d8 და თეთრები დანებდნენ.

№ 71. 1. ლ: e4 f: e4 2. კ: e4 + მფh8 3. მგ6 + მფh7
4. მ: f8 + + მფh8 5. მგ6 + მფh7 6. მე5 + მფh8 7. მf7 X.

№ 72. 1. მე5!! d: e5 2. გ6! ლ: გ6 3. ლc4 + და შავები
დანებდნენ.

№ 73. 1. e5!! d: e5 2. d6! c5 3. კე4 ლd7 4. ლh6! და შა-
ვები დანებდნენ.

№ 74. 1...კh3!! 2. ეd8 + ლ: d8 3. კ: h3 ლ: a8 და თეთრე-
ბი დანებდნენ.

№ 75. 1. მ: d4! კ: d4? 2. ლh8 +! და შამათი შემდეგ
სვლაზე.

№ 76. 1. მ: გ7 მფ: გ7 2. კ: h6 +! მფ: h6 3. ეh5 + მფ: h5
4. ლh7 + მფგ5 5. ლგ7 + მფf5 6. გ4 + მფე6 7. ლე5 + მფd7
8. ეე7 + მფd8 9. ლე7 X.

№ 77. 1...h5! 2. ლ: h5 ლh1 + 3. მფგ4 ლd1 + 4. მფ3
ლd7 X.

№ 78. 1. გ4 + მფh4 2. კh6! ლ: h6 3. ლh2 + მფგ5 4. ლd2 +
მf4 5. ლd8 X.

№ 79. 1. მ: f7! ე: f7 2. ლ: e6 ლf8 3. მე4 ე: c1 4. ე: c1 მfd5 5. მd6 კა8 6. ეe1! გ6 7. მ: f7 ლ: f7 8. ლ: e7 და შავები დანებდნენ.

№ 80. 1. ე: f6 კ: f6 2. ლh7 + მეფ8 3. ეe1 კე5 4. ლh8 + მეე7 5. ლ: გ7+ და თეთრებმა სწრაფად მოიგეს.

№ 81. 1. მ: f7 ე: f7 2. კ: f6 კ: f6 3. ე: d5 ლe6 4. ეd6 ლe8 5. ეd7 და თეთრებმა მოიგეს.

№ 82. 1. ე: f6! მე: f6 2. ლh5 მეგ3 3. მf5! ეგ8 4. ლ: h6 კ: a2 5. ეd1 ეad8 6. ლგ5 + მეე6 7. ე: d8 f6 8. ე: გ8 მf4 9. ლგ7 და შავები დანებდნენ.

№ 83. 1. კა3!! ლ: a3 2. მh5+! გ: h5 3. ლგ5 + მეფ8 4. ლ: f6 + მეგ8 5. e7! ლc1 + 6. მეფ2 ლc2 + 7. მეგ3 ლd3 + 8. მეh4 ლe4 + 9. მე: h5 ლe2 + 10. მეh4 ლe4 + 11. გ4 ლe1 + 12. მეh5 და შავები დანებდნენ.

№ 84. 1...ე: b6! 2. ე: b6 d3 3. ეე1 d2.
4. ე: f6 ეe7 5. ეფგ d1ლ და შავებმა მოიგეს.

№ 85. 1. ე: გ7+! მე: გ7 2. მh5 + მეეგ6 3. ლe3! და შავები დანებდნენ.

№ 86. 1. ლგ3!! f: e5 2. ლგ7 ეფ8 3. ეe7ლ: e7 4. ლ: e7 კd5 5. ლ: e5 d3 6. ლe3 კc4 7. b3 ეფ7 8. f3 ეd7 9. ლd2 e5 10. b: c4 და თეთრებმა მოიგეს.

№ 87. 1. e7 ეe4 2. ეe5 + მეა4 3. ეწ5!! e2 4. ეფ4 e1ლ 5. e8ლ+ და თეთრებმა მოიგეს.

№ 88. 1. f7+! ე: f7 2. ლd8 + მეh7 3. კ: d5 მf2 + 4. მეე2 ლf6 5. ლ: f6 ე: f6 6. მე: f2 ე: f5+ 7. კf3 ეფ4 8. ეე4 და შავები დანებდნენ.

№ 89. 1...ეd3! 2. ლ: b6 ე: h3! 3. კd4 კh2 + 4. მეh1 კ: e5 + და თეთრები დანებდნენ.

№ 90. 1. b4! a: b4 2. კ: e5 b: e5 3. a5 b3 4. მეd3 და თეთრებმა მოიგეს.

№ 91. 1. კf6+! e: f6 2. f4 ეh8 + 3. მეეგ7! ე: h5 4. a4 ეგ5 + 5. მეh8! ეე6 6. მეh7 მეh5 7. მეh8 ეh6 + 8. მეეგ7 ეე6+ 9. მეh8 მეh6 პატი.

№ 92. 1...ე: c3!! 2. ლ: c3 მc4! 3. ლb4 a5 4. ლb3 მ: a3+! 5. b: a3 ლ: e4+ 6. ლd3 ეb8 + 7. მეეc1 ეe8+ 8. მეb1 ლe5 და თეთრები დანებდნენ.

№ 93. 1...ე: c4! 2. ლ: c4 მე3! 3. ლf1 მ: f1 4. გ: f4 ლ: a2
5. მე: f1 ლd5 და შავებმა მოიგეს რამდენიმე სვლის შემდეგ.

№ 94. 1. მც5! d: c5 2. კf4! კd6 3. კ: d6 ებ6 4. ლ: d7 +!
და შავები დანებდნენ.

№ 95. 1...მე5! 2. d: e5 ლ: e5 + 3. მფf1 ლ: გ5 4. კf3 ლf6
5. კ: d5 ლ: f7 6. კ: a8 ა5 7. გ3 ლf5 8. მეგ2 გ5 9. ხ3 კგ7
10. ეad1 + მეე7 11. გ4 ლf7 და თეთრები დანებდნენ.

№ 96. 1. კე3!! და შეთანხმდნენ ყაიშზე. 1...ლ: e3 2. ლხ5 +
მეგ8 3. ლf7 + მეხ8 4. ლხ5 + მეგ8 5. ლf7 + ყაიში მუდმივი
ქიშით.

№ 97. 1. მ: f7! მ: f7 2. კბ6! ლd7 3. კ: d8 მეხ7 4. კ: f7
ლ: d8 5. კგ6 + და შავები დანებდნენ.

№ 98. 1. გ6 +! h: g6 2. ებ7 × (ან 1...მე: გ6 2. ეგ8 +
მეფ7 3. ეხგ1 ე: e6 4. ე1გ7 ×).

№ 99. 1. მ: f7 მა5 2. ეე7 ე: f7 3. ე6! ე: d7 4. ეე8 + და
თეთრებმა მოიგეს.

№ 100. 1. ლ: e4! d: e4 2. ებ8 + კე8 3. კბ5 +! ლ: ბ5
4. ე: ბ5 მე6 5. კf6 ე: გ2 6. ხ5 კა6 7. ხ6 და შავები დანებდნენ.

3560 1 855.

В. А. ГОГЛИДЗЕ, Г. М. КАСПАРЯН

**100 КОМБИНАЦИЙ ВЫДАЮЩИХСЯ
ШАХМАТИСТОВ**

(На грузинском языке)

Издание Общества по распространению
политических и научных знаний Грузинской ССР

Т б и л и с и

1958